

‘Schoolmaatschappelijk werk als bruggenhoofd’ Pilot opschaling SMW-zorg.

Het bruggenhoofd wordt als metafoor gebruikt in de betekenis van ‘een vooruitgeschoven post van waaruit verdere activiteiten op touw worden gezet’.

De pilot is een samenwerkingsproject van de Rotterdamse ROC's Albeda en Zadkine, en instellingen voor lokale, speciale en geïndiceerde jeugd- en geestelijke gezondheidszorg. De pilot is gefaciliteerd door de dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving van de gemeente Rotterdam.

Regiegroep: Jaap van de Meent (voorzitter), Ineke Mulder (ROC Zadkine), Carla Kathmann (Albeda College), Yolanda Cijssouw (ParnassiaBavo Groep), Pieter van Kessel (FlexusJeugdplein), Annet Adang (JOS gemeente Rotterdam, opdrachtgever).

Voorwoord

Dit rapport doet verslag van een onderzoek onder twintig deelnemers van het Arbeidsmarktgericht Leertraject Baljuwstraat van het Albeda College. Het Arbeidsmarktgericht Leertraject is een opleiding op MBO 1 niveau tot assistent. De deelnemers die deze opleiding volgen vertonen grote gelijkenis met de jongeren die in het onlangs verschenen Rapport van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) ‘Vertrouwen in de school’ als ‘overbelast’ worden aangeduid.

Het rapport is een zoektocht naar de vraag hoe onderwijs en zorg op elkaar afgestemd kan worden zodat de overbelaste jongeren een optimale kans wordt geboden hun onderwijstraject succesvol af te ronden en zich een plaats in de maatschappij te verwerven.

De onderzoeker, drs. Eddie Rondelez, heeft zich er met zijn onderzoek niet gemakkelijk vanaf gemaakt. Gesteund door een werkgroep, samengesteld uit leden van direct betrokken organisaties, heeft hij de deelnemerspopulatie in beeld gebracht van de onderkant van het MBO onderwijs. Deelnemers van het Arbeidsmarktgericht Leertraject hebben een gemiddeld IQ van 75 en de meeste van hen gaan gebukt onder een meervoudige problematiek.

Het rapport analyseert tevens scherp de problemen en kansen in het onderwijs voor deze doelgroep. Tekortkomingen in het onderwijs en de zorg worden benoemd, maar in het rapport worden ook voorstellen geformuleerd om ‘passend onderwijs’ en ‘effectieve zorg’ te realiseren. In navolging van het WRR-rapport introduceert het de maatschapconstructie voor een specifiek arrangement onderwijs-zorg. Dit onderwijs-zorgarrangement zou de samenwerking tussen onderwijs en zorg een nieuw, veelbelovend impuls kunnen geven in een integrale werkwijze.

Het rapport daagt uit tot gesprek en reflectie. U, als lezer, nodig ik daarom ook van harte uit te reageren. Dit kan, via www.smwalsbruggenhoofd.nl of via de projectleider Eddie Rondelez: eddierondelez@flexusjeugdplein.nl

Jaap van de Meent

Voorzitter Regiegroep pilot ‘schoolmaatschappelijk werk als bruggenhoofd’

Lid Raad van Bestuur Flexusjeugdplein

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. De aanleiding	pagina 7
2. De voorbereiding	pagina 8
3. Knelpunten bij het verzamelen van gegevens	pagina 9
4. Resultaten en bevindingen over het samenwerkingsproces	pagina 10
5. Beperkingen én mogelijkheden van wet- en regelgeving	pagina 11
6. Het profiel van de doelgroep	pagina 14
7. Voorstel voor een specifiek onderwijs – zorgarrangement	pagina 18
8. Aanbevelingen	pagina 23

Bijlagen

1. Stappenplan integrale indicatiestelling leerlinggebonden financiering, Bureau Jeugdzorg en AWBZ (zorg in natura), september 2008
2. Overzicht 20 dossiers
3. Overzicht deelnemers en hun functioneren op de diverse leefgebieden
4. Beschrijving van 6 casussen aan de hand van de diagnostische beelden
5. Samenstelling van de werkgroep

Samenvatting

Aanleiding en centrale vraag

Op grond van het Sardes-rapport 'zorg naderbij' (2007) en het aantal rugzakjes in het Voortgezet Onderwijs, kan worden verwacht dat er in het MBO ca 4 à 5 keer meer Leerlinggebonden financiering zou zijn. Ook andere vormen van geïndiceerde zorg worden weinig benut.

De centrale vragen zijn:

1. Hoe komt het dat er in het MBO zo weinig wordt gewerkt met Leerlinggebonden financiering (LGF/Rugzakjes) en andere vormen van geïndiceerde zorg; wat kan er worden gedaan om die zorg beter toegankelijk te maken voor het MBO?
2. Welke speciale zorg hebben MBO-deelnemers nodig en hoe kan dit beter worden georganiseerd?

Opzet van het onderzoek en de werkwijze

Het onderzoek zoomt in op de locatie Albeda College Arbeidsmarktgericht Leertraject aan de Baljuwstraat te Rotterdam. Van de circa 200 deelnemers is een dieptestudie verricht bij 19 dossiers van deelnemers. Hun voorgeschiedenis is in kaart gebracht en ook de mogelijkheden en moeilijkheden om hen 'passende zorg' te bieden. In de loop van onderzoek verscheen het WRR-rapport 'Vertrouwen in de school'. De aanbevelingen van dit rapport zijn betrokken bij de praktijkontwikkeling van een beter zorgaanbod voor de deelnemers. Het onderzoek is niet representatief voor de 4 niveaus van het MBO. Het onderzoek is wel representatief voor de circa 750 AL deelnemers (voorheen Voorwerk) van de 2.100 deelnemers AKA-opleiding niveau 1. Het verzamelen van de onderzoeksgegevens is een zeer bewerkelijk traject geworden; het gaat om gegevens van de voorgaande school, intelligentie onderzoek en voorgaande hulpverlening. Ook is informatie over het functioneren op de diverse leefgebieden verzameld.

Er is veel aandacht besteed aan persoonlijk contact met de deelnemers en het opbouwen van vertrouwen. Op deze wijze is een basis gelegd om met hun de belemmeringen én – in het bijzonder – de mogelijkheden om een diploma te halen goed in kaart te brengen.

De verzamelde data geven een breed beeld van de doelgroep en de problematiek waarvoor een passende aanpak moet worden gezocht. Tevens geeft het onderzoek aan wat nodig is of zou kunnen zijn om tot een persoonsgericht aanbod te kunnen komen en hoe de deelnemers het best kunnen worden bereikt.

Globaal beeld van de onderzoeksgroep

Het profiel van de doelgroep laat zien dat er sprake is van een (zeer) langdurige meervoudige problematiek, waaronder agressie, gebrek aan structuur, relatieproblematiek, (ernstige) opvoedproblematiek en delict gerelateerde problematiek. Ze hebben een complexe onderwijs- en zorgcarrière. Het gemiddelde IQ van de onderzochte groep is 75. Er zijn sterke aanwijzingen dat bij een ruime meerderheid sprake is van een niet onderkende en niet behandelde GGz-problematiek. Veel jongeren hebben te maken met een hechtingsproblematiek en daaruit voortvloeiend 'overlevingsmechanisme', waaronder 'zorgmijden'. Ouders zijn vaak ook hulpbehoevend. Een deel van de jongeren is duidelijk gemotiveerd om een diploma te halen, een deel weet niet goed wat ze willen of wat ze kunnen. Jongeren hebben een sterke behoefte aan een veilige en gestructureerde omgeving die interesse toont en hen serieus neemt. Er is een outreachende, vasthoudende en niet-cognitieve aanpak vereist. Er is een specifieke aanpak nodig om met ze in gesprek te komen, (zelf)vertrouwen op te bouwen en succes te laten ervaren. Bijna 30 procent van de groep valt uit tijdens het traject of staat op het punt om uit te vallen. Er is weinig verschil met de doelgroep zoals omschreven in het business plan Wijksschool 'Ja zeggen en meedoen'

(Van Beekveld en Terpstra, 2008). Het al dan niet op school zitten lijkt meer een kwestie van toeval, tijdelijkheid of andere subtiele factoren.

De deelnemers zijn zo afwijkend (zeer langdurige, meervoudige en complexe problematiek) dat het onderwijs absoluut onvoldoende is toegerust om een 'passend aanbod' te verzorgen.

Signalen uit het docententeam

Docenten hebben hun handen meer dan vol aan hun kerntaak. Er is een toenemende 'verdichting' van gedragsproblematiek die belemmerend is voor het leerproces. Er is essentieel meer maatwerk nodig per deelnemer. Het huidige aanbod van de zorg is te beperkt en biedt te weinig soulaas. Er zou een betere determinatie moeten zijn bij het inschrijven van de leerlingen; ervaring leert echter dat de problemen pas in de loop van het jaar zichtbaar worden. Docenten raken overbelast, en kunnen niet voldoende positieve aandacht opbrengen voor de deelnemers. Er wordt teveel verwacht van de docenten. Toename van diploma-eisen door OCW zal tot hogere uitval leiden. Er is geen bereidheid om nog langer mee te werken aan nieuwe onderzoeken of studies. De hoop is gevestigd op een structurele en fundamentele injectie, inhoudelijk en financieel.

Mogelijkheden en onmogelijkheden van wet- en regelgeving

De werkgroep is er niet in geslaagd om een rugzakje (LGF) en AWBZ-zorg te doen toekennen. Door de huidige stringente regelgeving wordt de AL-doelgroep nagenoeg uitgesloten, terwijl die jongeren alle kenmerken vertonen om voor die zorg in aanmerking te komen. Het 'voorliggend dossier' en volgens DSM IV vastgestelde psychiatrische problematiek zijn de grote struikelblokken.

Op dit moment is 'de kost groter dan de baat'.

Anderzijds is de werkgroep er wél in geslaagd een brug te slaan tussen deze deelnemers en de andere speciale zorg. Dit is lokaal gefinancierde zorg (jongerencoaches), Bureau Jeugdzorg gefinancierde zorg (intensief pedagogische thuiszorg – dagopvang 'de Garage') en – in beperkte mate Geestelijke Gezondheidszorg. Het project heeft aangetoond dat - als wordt geïnvesteerd in contact en vertrouwen en als de traditionele paden worden verlaten – succes kan worden geboekt. Het schoolmaatschappelijk werk blijkt – als deel van de school – een krachtig instrument, zeker als het in de gelegenheid wordt gesteld buiten z'n huidige functie en taakomschrijving te treden. In dit project heeft het schoolmaatschappelijk werk daartoe de (financiële) ruimte gekregen. Het project was echter te beperkt in zijn mogelijkheden om door te pakken. Het project heeft een veelbelovend 'spoor' of 'formule' ontdekt die tot succes kan leiden. Hierop kan worden voortgebouwd.

Onderwijs – zorgarrangement

Het WRR-rapport 'Vertrouwen in de school' biedt een goed kader voor een andere aanpak voor deze buitengewoon complexe doelgroep. Het voorstel is om als onderwijs en zorg gezamenlijk en in gelijke mate een onderwijs – zorgarrangement aan te bieden. Essentieel is dat voldoende tijd wordt uitgetrokken en specialiteit (zowel onderwijs als zorg) wordt ingezet voor de determinatie van de deelnemer en het daarop gebaseerd persoonlijk ontwikkelingsplan (handelingsplan).

Het onderwijs werkt aan succesvolle onderwijsprestaties en maatschappelijk perspectief:

het behalen van een diploma met uitzicht op werk. De zorg werkt aan versterking van persoonlijk en sociaal functioneren. Beide pijlers versterken elkaar. De zorg werkt outreachend en gebruikt o.a. niet-cognitief gebaseerde methodieken. Onderwijs en zorg brengen elk hun specialisme in maar vormen één integraal team. Per 16 deelnemers is een docent en een coach beschikbaar. De coach wordt gefinancierd via 'integrale indicatiestelling'. Er is alleen voorfinanciering nodig voor de zes maanden die nodig zijn om dit proces (vooral met de deelnemers) rond te maken. Onderwijs en zorginstellingen gaan 'een maatschap' aan om deze klus met elkaar de klaren.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling is om op basis van dit rapport een voorstudie te doen en een pilot te starten: op een of meerdere AL-locaties wordt gewerkt met een specifiek nieuw onderwijs – zorgarrangement. Aanbevolen wordt een werkgroep de opdracht te geven zo'n voorstudie en pilot verder uit te werken en uit te voeren.

1. De aanleiding

Het valt op dat, in vergelijking met het Voortgezet Speciaal Onderwijs, er verhoudingsgewijs ongeveer 4 à 5 keer minder rugzakjes (leerlinggebonden financiering speciaal onderwijs) aanwezig zijn in het MBO. Op grond van bijvoorbeeld het Sardes onderzoek (2007) zou je mogen verwachten dat er ook in het MBO veel rugzakjes aangevraagd zouden worden. Waarom gebeurt dat dan niet?

De regiegroep van het project 'Schoolmaatschappelijk werk als bruggenhoofd' heeft besloten hiervoor een apart deelproject op te zetten, en een dieptestudie te laten verrichten bij het Arbeidsmarktgericht Leertraject Albeda College Baljuwstraat. Op deze locatie zijn ca. 220 deelnemers, waarvan zes met een rugzakje.

De onderzoeksvragen waren:

- hoeveel van deze 220 deelnemers zouden eigenlijk in aanmerking moeten (kunnen) komen voor een rugzakje;
- wat zijn de redenen dat daar nu zo sporadisch gebruik van wordt gemaakt;
- welke stappen moeten ondernomen worden om alsnog zoveel mogelijk jongeren in aanmerking te laten komen voor een rugzakje;
- als er dan toch wordt gekeken naar één vorm van 'geïndiceerde zorg', kan dan ook niet tegelijk worden meegenomen of deze jongeren ook in aanmerking komen voor andere vormen van geïndiceerde zorg;
- wat is er nodig om een persoonlijk ontwikkelplan op te stellen en 'passende zorg' aan te bieden.

Voor dit deelproject is de werkgroep 'integrale indicatiestelling arbeidsmarktgericht leertraject Albeda Baljuwstraat' in het leven geroepen. De samenstelling van die werkgroep is weergegeven in bijlage 5. De werkgroep is tussen juli 2008 en april 2009 actief geweest en is in die periode acht keer plenair bij elkaar geweest. Daarnaast zijn er diverse bijeenkomsten in wisselende samenstelling geweest waaronder een speciaal georganiseerd Zorg Advies Team (ZAT) om de deelnemers te bespreken. De aanvankelijke ambitie om alle 220 deelnemers te screenen op de mogelijkheid en wenselijkheid van geïndiceerde zorg is al vrij snel verlaten. Enerzijds vanwege het ontbreken van de benodigde logistiek, anderzijds omdat ervaring met een kleinere groep voldoende informatie kan geven voor het geheel. De school selecteerde in eerste instantie 10 deelnemers; hierbij was een redelijk vermoeden dat deze deelnemers voor extra zorg in aanmerking zouden kunnen komen. Deze groep werd aangevuld met een tweede groep van 9 deelnemers die ad random werden geselecteerd. Dit om na te gaan of er grote verschillen zijn tussen de selecte en aselechte groep. Hoewel het aantal van 19 statistisch vrij klein is om betrouwbaar te kunnen extrapoleren, is volgens de schoolleiding deze groep representatief voor de gehele groep deelnemers op het Arbeidsmarktgericht Leertraject (AL).

2. De voorbereiding

Plan van aanpak

Vooraf is een plan van aanpak opgesteld (zie bijlage 1). Hierin zijn de contouren beschreven over het betrekken van de belanghebbenden, namelijk de jongeren en hun ouders, de school (docenten, schoolleiding, bestuur) en de indicatiestellingorganen. De voorgenomen aanpak is in 8 stappen uitgeschreven.

Per deelnemer een Persoonlijk Ontwikkelplan en Passend Zorgarrangement

Inmiddels is wel duidelijk dat de AL-deelnemers een (zeer) problematische onderwijs- en zorgcarrière achter de rug hebben. Ze zitten (nog) wel op school, en zijn in die zin beter af dan zwerfjongeren of dak- en thuislozen. De kans op uitvallen of ‘hoppen’ van opleiding naar opleiding is groot. Het grootste probleem is de gedragscomponent en juist op dit punt lijkt er (te) weinig consistentie en continuïteit in de aanpak. De kans op een succesvolle afronding van deze opleiding wordt aanzienlijk verhoogd als maatwerk wordt geleverd, passend bij de situatie van de jongere.

De kerngedachte is dat op de eerste plaats vertrouwen wordt opgebouwd met de deelnemer en zijn of haar ouders/opvoeders. Dit kost de nodige tact en tijd. Als de school en de zorg er in slagen een goed contact op te bouwen, dan kan per deelnemer een persoonlijk ontwikkelplan worden opgesteld, gebaseerd op de beschikbare competenties en voortbouwend op activiteiten die eerder zijn ondernomen. De integrale indicatiestelling is een werkwijze om de vraag naar zorg compleet en systematisch in kaart te brengen, zodat een ‘passend zorgarrangement’ kan worden aangeboden. Het plan van aanpak voorzag bij aanvang nog niet de mogelijke betrokkenheid van de geestelijke gezondheidszorg bij integrale indicatiestelling. Die achterstand kon helaas niet meer over de gehele linie worden ingehaald. Voor enkele jongeren kon wel de GGz-inzet worden betrokken bij het opstellen van het ‘persoonlijk ontwikkelplan’ en het ‘passend zorgarrangement’.

Het mobiliseren van instanties voor indicatiestelling

Om tot een integraal indicatiebesluit te komen is de medewerking van veel instanties vereist. Op de eerste plaats de indicatiestellingorganen zelf, namelijk de Commissies voor Indicatiestelling (Cvi) REC 3 & 4, Bureau Jeugdzorg en het Centrum voor Indicatiestelling Zorg (CIZ). Zij kunnen alleen besluiten nemen op basis van gegevens die zijn aangedragen door de belanghebbende. Zoals bekend zijn de belanghebbenden de deelnemers of hun ouders. De veronderstelling dat zij in dit proces al lang hebben afgehaakt, blijkt in de praktijk te kloppen. Vandaar dat de school, het schoolmaatschappelijk werk met steun van het project ‘SMW als bruggenhoofd’ bezig zijn geweest om een brug te slaan tussen de deelnemers en de instanties voor indicatiestelling.

De belanghebbende – in dit geval de school en het schoolmaatschappelijk werk namens haar - is voor veel gegevens weer afhankelijk van voorgaande scholen en al eerder verstrekte hulp door diverse hulpverleningsinstellingen. Opmerkelijk is dat over het algemeen de betrokken instanties vrij snel hun medewerking hebben toegezegd. Bij een enkele instelling waren er aanvankelijk onduidelijkheden waardoor de medewerking niet goed van de grond kwam. Na een intensief communicatietraject is dit uiteindelijk positief opgepakt.

In de beginfase was er nog geen contact met de Geestelijke Gezondheidszorg. De praktijk leert dat de toegang tot GGz moeilijk ligt. Zolang ouders en/of jongeren zich niet wenden tot de GGz met een hulpvraag, kan geen zorg worden aangeboden. Bovendien moet formeel een verwijzing plaatsvinden door de huisarts of door Bureau Jeugdzorg. Dit is een lastige drempel. Het levert nogal wat problemen op om een match te maken tussen de deelnemer en de GGz. In dit traject zijn diverse stappen ondernomen om deze drempel te slechten. Hierbij is dankbaar gebruik gemaakt van de outreachende initiatieven van de GGz zelf om de deelnemers te bereiken.

3. Knelpunten bij het verzamelen van de gegevens

Het verzamelen van de gegevens is een bijzonder intensief traject geworden.

- a. Gegevens vorige school worden niet overgedragen
Zeer opvallend is dat bij de inschrijving van de deelnemers geen enkel dossier van de vorige school wordt overgedragen. Na langdurig en zeer frequent benaderen van de vorige school zijn uiteindelijk de meeste gegevens van de 19 deelnemers binnengekomen. Zonder deze inspanningen van de school zouden deze – overigens meestal onvolledige - gegevens niet zijn verkregen. Van de deelnemers buiten de steekproef zijn nog nauwelijks gegevens overgedragen.
- b. Voorafgaand onderwijskundig handelingsplan ontbreekt
Om in aanmerking te komen voor een leerlinggebonden financiering (rugzakje) moet worden aangetoond dat er eerder een handelingsplan is geweest. Dit handelingsplan moet gericht zijn op het verhelpen van een onderwijskundige belemmering. Daarnaast moet worden aangetoond wat het resultaat is van dit handelingsplan, en wat de meerwaarde is van de extra hulp bij een onderwijsbelemmering.
Bij de start van dit traject was de veronderstelling dat we bij het verzamelen van gegevens op een essentieel knelpunt zouden stuiten; namelijk dat jongere die zich aanmeldt voor het Arbeidsmarktgericht Leertraject en de voorgaande school meestal al langdurig op elkaar zijn uitgekeken zodat van een handelingsplan niets meer is terechtgekomen. Kortom: zonder afdoende onderwijskundige begeleiding zijn school en leerling uit elkaar gegroeid. De mismatch tussen school en leerling is vaak een sluipend proces, met als gevolg dat een handelingsplan dat voldoet aan de eisen voor een leerling gebonden financiering ontbreekt.
Tijdens het verzamelen van gegevens is gebleken dat de veronderstelling dat een voorafgaand handelingsplan zou ontbreken, werkelijkheid is.
- c. Gegevens vorige of lopende hulpverlening zijn niet beschikbaar
Opvallend veel jongeren hadden of hebben – al dan niet gedwongen – een vorm van hulp via Bureau Jeugdzorg, waaronder voogdij, jeugdreclassering of vormen van vrijwillige hulp.
Het is begrijpelijk dat de dossiers niet zomaar worden geopend voor de school. Andersom, namelijk dat er in het geheel geen contact is in de driehoek jongeren/ouders – hulpverlening – school is ook ongewenst. Het heeft veel tijd gekost om met elkaar in gesprek te komen.
- d. IQ-gegevens worden niet geaccepteerd
Alle deelnemers van het Arbeidsmarktgericht Leertraject Baljuwstraat worden in de eerste maanden van het schooljaar groepsgewijs getest op hun IQ en EQ door het adviesbureau Microconsult. Deze testen geven een goede indicatie van de vermogens van de deelnemers. Deze groepstesten worden niet voldoende valide geacht voor een indicatietraject. Voor een indicatie is vereist dat de test individueel en met een ander instrument wordt afgenomen. Ouders, die toch vaak al door de voorgeschiedenis zorgmijndend zijn geworden, zijn over het algemeen niet gemotiveerd of in staat te vragen om een dergelijk onderzoek, dan wel om de kosten voor hun rekening te nemen.
- e. Capaciteit schoolmaatschappelijk werk niet toereikend
Het verzamelen van de inhoudelijke gegevens (hoe is de situatie van de jongere, wat heeft hij/zij meegemaakt en hoe is de situatie nu, is er iets aan de hand en zo ja wat, is er een hulpvraag en zo ja welke) is een zeer intensief traject. Dit vergt niet alleen extra werkzaamheden. Het is vooral van groot belang om in gesprek te komen met de jongeren en een relatie op te bouwen. Ook moeten gesprekken worden gevoerd met docenten en teamleiders. Dit paste niet in het huidige functieprofiel van de schoolmaatschappelijk werker. Voor dit traject is tijdelijk aanvullend schoolmaatschappelijk werk ingezet, zowel door FlexusJeugdplein als door MEE, bekostigd vanuit het project. Zonder de extra inzet zou deze aanpak niet zijn gelukt.

- f. Hindernissen bij het vaststellen van een psychiatrische stoornis of gedragsstoornis
Via een psycholoog of psychiater een DSM IV verklaring voor een psychiatrische of gedragsstoornis te laten vaststellen (met een DSM IV verklaring heeft de jongere recht op een rugzakje) ligt heel moeilijk voor jongeren en hun ouders. Schaamte, onvermogen, ontbrekend zelfinzicht, etc. zijn typische kenmerken van de doelgroep die verhinderen om op eigen verzoek een dergelijke verklaring te laten afgeven. Het zorgsysteem van de school is echter niet toegerust om deze jongeren en hun opvoeders hierbij te begeleiden. Via het Riagg Rijnmond project 'smash it up' deed zich een nieuwe mogelijkheid voor. Via theater, sport, muziek, dans, samen koken/samen eten, ontdekken jongeren de gevolgen van hun gedrag; en in gesprek met Riagg medewerkers wordt gekeken naar eventueel dieperliggende GGz-problematiek. Deze aanpak is ingezet op de Baljuwstraat.

4. Resultaten en bevindingen over het samenwerkingsproces

Er is geen integraal formulier

In tegenstelling tot de aankondiging dat er één formulier zou bestaan voor een integrale indicatie stelling voor Leerlinggebonden Financiering/Bureau Jeugdzorg/ CIZ-AWBZ blijkt dit nog niet het geval te zijn. Er is al wel één formulier Leerlinggebonden financiering/CIZ-AWBZ.

Groeiende samenwerking tussen hulpverleningsinstanties

Lopende het project is de samenwerking tussen de school, het schoolmaatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg (inclusief jeugdclassering en voogdij), Microconsult, MEE, FlexusJeugdplein (dagopvang 'de garage' en jongerencoaches 'Kernpunt') en uiteindelijk ook Riagg Rijnmond fors toegenomen. Mede dank zij de vasthoudende bemoeienis van het project 'SMW als bruggenhoofd' hebben de verschillende instanties mankracht beschikbaar gesteld om zich te verdiepen in de zo jongeren, hun voorgeschiedenis, hun problematiek en de gewenste hulp. Lopende het project maakten de hulpverleners van verschillende organisaties kennis met elkaar, deelden ze hun zorgen en hun mogelijkheden. Eenmaal in zo'n proces is dit een absolute verrijking, zowel voor de werkers als voor de deelnemers.

Privacy, last of lust?

De oorspronkelijke gedachte om snel gegevens via diverse instanties te verzamelen t.b.v. een dossier voor een 'indicatiebesluit' stuitte op het feit dat die gegevens niet beschikbaar zijn zonder toestemming van de jongere en/of hun ouders dan wel voogd. De eerste neiging is om daarover te mopperen, want 'we willen toch het beste voor de jongere'. Gelukkig is er echter een wet op de bescherming van persoonsgegevens, en hebben instellingen de 'privacy' hoog in het vaandel. Het is vooral van belang om te praten met de jongere en zo weinig mogelijk over de jongere. Juist deze kwetsbare doelgroep is al vaak 'lijdend voorwerp' geweest van zorginstellingen, en hebben daardoor hun vertrouwen in instanties verloren. Lopende het traject zijn de persoonlijke contacten met de jongeren (hetzij rechtstreeks, hetzij via de al bestaande hulpverlening) toegenomen, en is er een goede basis gelegd om verder te werken. Het contact is en blijft echter broos en vereist blijvende zorgvuldigheid. Eenmaal een vertrouwen opgebouwd, biedt dit goede kansen voor een duurzame verbetering. Uiteindelijk heeft slechts één jongere geweigerd deel te nemen aan dit traject.

Samenwerking met toeleverende scholen

Het aanvankelijk ontbreken van dossiers van de toeleverende scholen is reden geweest om het contact met de toeleverende scholen aan te halen.

In de loop van het jaar zijn de onderlinge contacten toegenomen.

5. Beperkingen en mogelijkheden van wet- en regelgeving

WEC: averechts werkende wetgeving regionale expertisecentra MBO

De werkgroep is er niet in geslaagd om dossiers op te stellen die aan de wettelijke eisen voor een aanvraag van een leerlinggebonden financiering voldoen.

Het is bizar om het te moeten constateren, maar in de praktijk blijkt dat de Wet op de Expertise Centra (WEC) voor dit type MBO-deelnemers, zélf een hindernis vormt om de intentie van de wet te realiseren. De wet staat zichzelf in de weg om van extra faciliteiten te bieden in geval van ernstige onderwijsbelemmeringen die niet met reguliere onderwijsfaciliteiten kunnen worden gereduceerd. Het effect van de regelgeving is dus dat de jongeren die extra onderwijsfaciliteiten nodig hebben, de facto door de regelgeving zelf worden uitgesloten van die zorg. Twee factoren veroorzaken dit effect:

a. Ontbreken van voorafgaand onderwijskundig handelingsplan.

Eerder is aangegeven dat door een samenspel van factoren tussen de voorgaande school en jongeren een (mentale) breuk is ontstaan tussen school en jongeren, waardoor – soms jarenlang – geen ‘passend onderwijs’ was of is gerealiseerd. Jongeren komen met dit verleden op het AL-traject, dat onderwijskundig onvoldoende faciliteiten heeft om die onderwijsbelemmeringen afdoende te kunnen aanpakken.

b. ‘Malus’ regeling voor het MBO.

De MBO-raad heeft erop geattendeerd dat het MBO – in tegenstelling tot het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs – geen open eind financiering meer heeft voor de leerlinggebonden financiering MBO. Dit betekent dat ieder ‘rugzakje’ dat wordt toegekend, gefinancierd wordt uit de al bestaande MBO-financiering en dus wordt onttrokken aan de reguliere financiering. Deze financiering ligt aanzienlijk lager dan het Voortgezet Onderwijs, vanwege het ontbreken van toeslagen voor onderwijskundige zorg (leerarrangement plus, leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs).

Het op deze manier aan de reguliere financiering onttrokken budget wordt voor het merendeel ingezet voor de ‘ambulante begeleiding’ die verplicht moet worden afgenomen van een bestaande instelling voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO), dus buiten de MBO-sector. De onderlinge afstemming tussen het VSO en het MBO heeft reeds de aandacht, maar verdient nog verdere uitdieping. Een ander facet is dat MBO-instellingen middelen worden onthouden om – indien ze dit zouden willen – zelf die expertise op te bouwen als onderdeel van een centraal gespecialiseerde dienst, zoals een Trajectbureau of Servicecentrum.

Tenslotte: de kosten voor het ‘rondmaken’ van het ‘dossier’, inclusief het opstellen van een handelingsplan staan niet in verhouding tot wat het rugzakje aan mogelijkheden oplevert.

De Wet op de Expertise Centra, onderdeel MBO is uitgesproken contraproductief. Deze wet is urgent aan herziening en herijking toe, vooral op de volgende punten:

- meer maatwerk regelgeving, toegespitst op voorgeschiedenis van de jongeren/ouders; tevens ‘ontbureaucratisering’ van de regelgeving;
- een meer realistisch raming van het noodzakelijk budget leerlinggebonden financiering MBO; bijstelling van het budgetplafond.

AWBZ

De AWBZ biedt in principe twee mogelijkheden voor extra steun, hetzij aanvullend op de LGF, hetzij aanvullend op Zorgverzekeringswet (het domein dat niet wordt gedekt door de ZVW).

Indien geen rugzakje op basis van de WEC is toegekend (of afgewezen), kan geen extra begeleiding worden toegekend. Gelet op de ‘ontoegankelijkheid’ van de mogelijkheden via de WEC, vervalt dus

ook de mogelijkheid om gebruik te maken van dit aspect van de AWBZ.

Wat betreft de aanvulling op de Zorgverzekeringswet: de wijziging en bezuiniging op de AWBZ per 1 januari 2009 beperkt de mogelijkheden voor de AL-doelgroep zeer aanzienlijk, vanwege de uitsluiting van de licht verstandelijk gehandicapten voor ondersteunende begeleiding en maatschappelijke activering. Juist in deze doelgroep komen zeer veel jongeren voor langdurige complexe geschiedenis van persoonlijk en maatschappelijk problematisch functioneren.

Tot en met 2008 kon via het CIZ onder de noemer de ‘ondersteunde begeleiding’ en ‘maatschappelijk activering’ een jongerencoach worden geïndiceerd voor jongeren die de ‘regie’ op hun leven niet meer in de hand hebben. Dit is/was met name toepasbaar voor zwaar (IQ < 70) en licht verstandelijk (IQ 70 – 85) gehandicapten, en voor mensen met psychiatrische stoornis (DSM IV) die langer duurt dan een jaar. In verband met het terugdringen van de kosten AWBZ is vanaf 2009 het aanbod voor licht verstandelijk gehandicapten geschrapt. Jongeren tot 18 jaar kunnen nog geïndiceerd worden via Bureau Jeugdzorg. Boven de 18 jaar is deze groep aangewezen op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Indien er sprake is van een structurele of zeer langdurige psychiatrische stoornis (langer dan een jaar), kan AWBZ-zorg worden toegekend. Zolang dit niet kan worden aangetoond, biedt de AWBZ geen mogelijkheden. Dit is een groot knelpunt voor de doelgroep: gelet op hun kenmerken en voorgeschiedenis komen feitelijk meerdere jongeren in aanmerking voor AWBZ-hulp. Maar door specifieke omstandigheden wordt geen aanvraag ingediend die voldoet aan de formele criteria. Positief geformuleerd: de AWBZ biedt in principe mogelijkheden voor onderwijs overstijgende zorg voor jongeren van wie het bestaan structureel en grondig is gedereguleerd, mits aangetoonde psychiatrische stoornis volgens DSM-IV.

Bureau Jeugdzorg: beperkt gebruik van de mogelijkheden

In de praktijk blijkt dat er in beperkte mate gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van Bureau Jeugdzorg. Drie punten vallen op.

a. Bureau Jeugdzorg indiceert nu nauwelijks de doelgroep licht verstandelijk gehandicapten. Dit werd overgelaten aan CIZ/AWBZ. Vanaf 1 januari 2009 is deze weg afgesloten. Dit betekent dat Bureau Jeugdzorg nu nadrukkelijk in beeld komt om de groep licht verstandelijk gehandicapten te indiceren bij aantoonbare problematiek.

b. Het is usance om geen indicatietraject bij Bureau Jeugdzorg meer op te starten als een jongere bijna 18 jaar is. Wettelijk is die mogelijkheid aanwezig, en kan de hulp van jeugdzorg ook doorlopen na het 18de levensjaar, mits opgestart voor het bereiken van die leeftijd. Helaas wordt meestal ook geen alternatief aangeboden. Minister Rouvoet heeft recent de Bureaus Jeugdzorg aanbevolen meer van deze wettelijke mogelijkheid gebruik te maken. Dit is zeer relevant voor de ROC-deelnemers op de leeftijdsgrens van 18 jaar.

c. Er wordt totnogtoe geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een indicatie voor ‘intensief ambulante begeleiding’ (jongerencoach) of ‘intensief pedagogische thuiszorg’ (gezinscoach en dagopvang) aan te vragen. Hiervoor zijn wel degelijk goede mogelijkheden. Voor toelichting: zie ook jaarrapportage ‘Blinde vlekken, verrassende perspectieven’ – deelproject jongerencoaches.

Lopende het deelproject is de samenwerking met Bureau Jeugdzorg aanzienlijk verbeterd: voor twee deelnemers is een indicatie Intensief Pedagogische Thuiszorg (dagopvang ‘de garage’) aangevraagd en toegekend.

GGz

In de loop van dit project is een goede samenwerking met de GGz (Riagg Rijnmond regulier en Smash it up) tot stand gekomen. Riagg Rijnmond heeft getracht een onderzoek te doen naar het voorkomen van niet onderkende en niet behandelde GGz-problematiek onder de overgebleven 13

jongeren uit de case-studie '20 dossiers'. De 13 deelnemers zijn opgeroepen voor een gesprek met Riagg-Rijnmond op de schoollocatie; slechts 2 deelnemers kwamen op de afspraak.

Deze twee jongeren hebben een duidelijke psychiatrisch problematiek. Het gesprek heeft geleid tot een hulpvraag, en zij zijn in behandeling genomen. De redenen waarom de jongeren niet zijn komen opdagen is – behalve het reeds gesignaleerde kenmerk 'zorgmijdend' – dat ze voor de 'zoveelste keer' en door de 'zoveelste instantie' (in dit geval het Riagg) werden opgeroepen voor een gesprek over zeer persoonlijke zaken. Het project is er slechts beperkt in geslaagd om DSM IV verklaringen op te laten stellen, ondanks serieuze aanwijzingen van vaak voorkomende onderliggende GGz-problematiek. Het leerpunt hierbij is dat de GGz vanaf het begin in het traject moet zijn betrokken, waarbij de GGz door de jongeren en de ouders niet wordt ervaren als een 'vreemde' en 'bedreigende instantie', maar als een onderdeel van de school, c.q. onderdeel van de aanpak door de school (zie verder paragraaf 7 onderwijs – zorgarrangement).

Lokale hulp: jongerencoaches

Er is voor vijf jongeren een jongerencoach aangevraagd. Deze zijn allen toegekend; twee hiervan via de DOSA-regisseur (Kernpunt) en drie via de nieuwe pool jongerencoaches (samenwerkingsproject Jongerenloket, beide ROC's, FlexusJeugdplein en de Ontwikkelbank Centrum).

WMO

Er zijn nog geen initiatieven ontplooid.

In de jaarrapportage 'Blinde vlekken, verrassende perspectieven' zijn de potentiële mogelijkheden verkend. Volledigheidshalve wordt verwezen naar deze rapportage.

Het schoolmaatschappelijk werk

Het schoolmaatschappelijk werk heeft drie kerntaken: schoolondersteuning, kortdurende hulp en verwijzing (warme overdracht en activering achterliggende zorg). Volgens het functieprofiel functioneert het schoolmaatschappelijk werk als een integraal onderdeel van de schoolzorgstructuur. De kortdurende hulp beperkt tot gemiddeld 5 cliëntcontacten. Voor de verwijzing en de activering van de achterliggende zorg wordt o.a. een diagnostisch beeld opgesteld. Het schoolmaatschappelijk werk heeft in dit onderzoek een zeer essentiële rol vervuld. Het schoolmaatschappelijk heeft een brug geslagen tussen de deelnemers, de school en de achterliggende hulpverlening. Er zijn zeer diepgaande gesprekken gevoerd met de deelnemers. Het schoolmaatschappelijk werk heeft in dit traject ook 'de ruimte' gekregen om buiten de traditionele taakstelling te treden; met andere woorden: de maatschappelijk werker kon meer tijd uittrekken om vertrouwen met de deelnemer op te bouwen als dit nodig was, meer contacten leggen met de docenten om mogelijkheden en moeilijkheden in het onderwijs- en stageproces te bespreken, meer contacten te leggen met allerlei hulpverleningsinstanties, waaronder Bureau Jeugdzorg, jeugdreclassering, voogdij, andere afdelingen van FlexusJeugdplein, Riagg Rijnmond, etc.

Het schoolmaatschappelijk werk heeft ook zijn beperkingen, met name als het gaat om psychodiagnostiek en GGz-problematiek. De samenwerking met de GGz en gespecialiseerde psychologen was te beperkt. Ook was de tijd te beperkt om voldoende met de ouders van de deelnemer te praten, c.q. de deelnemers voldoende op te zoeken in hun thuissituatie en hun vriendenkring, desnoods buiten schooltijd.

Samenvattend: de schoolmaatschappelijk werker heeft een functie vervuld die verder reikt dan zijn huidige functie- en taakomschrijving. Dit heeft positief uitgewerkt, in het bijzonder voor het opbouwen van vertrouwen met de deelnemer. Anderzijds had de schoolmaatschappelijk werker nog te weinig mogelijkheden om outreachend te werken, en was er te weinig ruimte voor samenwerking met gespecialiseerde psychologen en/of de GGz. Hierdoor kon hij op essentiële momenten 'niet doorpakken'.

6. Het profiel van de doelgroep

Het schematisch overzicht '20 dossiers'

De 20 (feitelijk 19) jongeren is een schematisch overzicht gemaakt (zie bijlage 2).

Dit overzicht is een samenvatting van alle verzamelde gegevens. Van 13 jongeren is een zeer uitgebreid diagnostisch beeld opgesteld.

Het overzicht bestaat uit drie delen:

- jongeren onder de 18 jaar (9 jongeren)
- jongeren boven de 18 jaar (4 jongeren)
- jongeren die tijdens het traject zijn/waars uitgeschreven of verwijderd (5 jongeren) of medewerking hebben geweigerd (1 jongere).

Verder staat in het overzicht het IQ, de hulpverlening voor aanvang van het schooljaar, de hulpverlening al gerealiseerd tijdens het schooljaar, de hulpverlening nog te realiseren tijdens het schooljaar. Als laatste is toegevoegd de potentiële GGz-problematiek, voor zover bekend; deze laatste gegevens kunnen van invloed zijn op de lopende of voorgenomen hulp.

Voor de volledigheid verwijzen we naar bijlage 2.

In bijlage 3 is een overzicht opgenomen op welke leefgebieden de jongeren al dan niet problemen hebben of ondervinden.

Het profiel van de doelgroep in cijfers

- 70% van de jongeren onder de 18 jaar is bekend bij jeugdzorg (voogdij, jeugdreclassering, overige indicatiebesluiten);
- 68,5% behoort tot de MEE-doelgroep: IQ < 85; ca. 15% IQ >70; hiervan ca. 40% bekend bij MEE;
- 80% is afkomstig uit praktijkonderwijs, LWOO of VSO (inclusief Kompascollege verbonden aan de Jeugd Justitionele inrichting Hartelborgt);
- 28% heeft gedurende het onderzoek de school verlaten (verwijderd of overgedragen aan het trajectbureau, gevangenis, verhuisd/overgeschreven andere school); het officiële uitvalcijfer AL is 19%, hetgeen betekent dat via interventies van het Trajectbureau 9% alsnog het assistent diploma haalt;
- 35% is bekend bij leerplicht met veelvoudig verzuim;
- er is sprake van meervoudige problematiek, waaronder agressie, gebrek aan structuur, huiselijk geweld, relatieproblematiek, ernstige opvoedproblematiek (o.a. in eenoudergezinnen, gebroken gezinnen), delict gerelateerde problematiek, (gezags-) problemen op stage, beperkt leervermogen, acting in gedrag (teruggetrokken, zelfmutilatie, slachtoffergedrag etc.);
- de consequenties van de problematiek manifesteren zich in min of meer gelijk mate op school als op de stageplaats;
- circa 50% (raming) heeft een (zeer) ernstige onderwijsbelemmering;
- veel discontinuïteit in de hulpverlening; nauwelijks of geen onderling contact tussen hulpverlenende instanties;
- onhelder wat het effect is van de hulp, dan wel of er adequate hulp heeft plaatsgevonden;
- aanwijzingen dat bij een groot aantal van de onderzochte deelnemers sprake is van een niet onderkende en dus niet behandelde GGz-problematiek;
- 20% is relatief probleemloos in de periode van het onderzoek. 70% heeft een nieuw aangepast zorgarrangement geïndiceerde zorg (één kind één plan).

Het profiel van de doelgroep in woorden

- **Te weinig persoonlijke en sociale competenties**

De oorzaak hiervan ligt mogelijk in hechtingsproblematiek. Er was/is vanaf de kinderjaren onvoldoende emotionele geborgenheid geboden. Dit betekent dat ze zich ontwikkelen met een grote mate van wantrouwen ten opzichte van hun directe omgeving. Ze voelen zich niet veilig genoeg om zich emotioneel te binden. Wat ze nodig hebben is een omgeving die hen structuur en vertrouwen biedt.

- **Langdurig hulpverleningsverleden bij veel jongeren en ouder(s)**

De motivatie om hulp te vragen is minimaal. Ze hebben geen vertrouwen meer in de hulpverlening. Ze mijden de zorg: zorgmijders. Zij voelen zich negatief bejegend of zelfs opgejaagd; zij ontvluchten of verzetten zich actief tegen de zorg. Daarentegen: als via persoonlijke gesprekken hun vertrouwen wordt gewonnen en positieve ervaringen ontstaan, zijn ze wel bereid de stap te zetten. De meesten hebben inmiddels een vorm van zorg en hulp aanvaard.

- **Ruim driekwart heeft als extra beperking een lage intelligentie**

Een lage intelligentie betekent dat deze deelnemers minder potentie hebben om hun sociaal-emotionele huishouding op orde te krijgen en te houden. Veel handelingsplannen, interventies en therapieën zijn gebaseerd op cognitie. En dat missen deze deelnemers in grote mate. Er moet meer worden gewerkt met 'inslijt-patronen': vaak en veelvuldig oefenen. Voor deze jongeren is een vaste structuur heel belangrijk. Snel veranderende of ongestructureerde situaties geven veel stress; zij missen de flexibiliteit om zich positief aan te passen.

- **Ouders zelf hulpbehoevend**

Ongeveer driekwart van de jongeren komt uit een opvoed- en opgroeiomgeving waarvan de ouders zelf (voor zover beiden aanwezig) moeite hebben om zich staande te houden. Veel ouders hebben zelf een problematisch verleden en heden dat vaak niet onderkend en/of effectief behandeld wordt. De combinatie 'problematische ouders' en 'problematische jong-volwassenen' werkt meestal stressverhogend. Het groeit beiden boven het hoofd. Tijdens de gesprekken met de jongeren om te komen tot een persoonlijk ontwikkelingsplan is gebleken dat de ouders divers reageren: van gelaten tot blij, van afwerend tot hoopvol.

- **Motivatie**

Grosso modo zijn er twee types motivatie: enerzijds de focus sterk gericht op het behalen van een diploma, anderzijds geen duidelijk gerichte focus.

De eerste groep streeft er duidelijk naar om via de opleiding en de werkervaring concreet te werken aan hun toekomst. Ze zijn sterk gemotiveerd en werken actief aan hun ontwikkeling.

De tweede groep heeft soms nog geen duidelijk beeld van wat ze kunnen en willen. Vaak hebben ze een niet afgeronde of afgebroken andere opleiding achter de rug. Ze zijn vaak wat ouder. Studiefinanciering (als bron van inkomen) kan een belangrijk motief zijn om zich in te schrijven. Inschrijven met een Wajong uitkering kan ook, met recht op studiefinanciering, en ligt zelfs voor de hand als men (nog) geen baantje heeft. Deze groep is vaker afwezig en valt buiten de 'drang' van leerplicht, kwalificatieplicht, jeugdreclassering of voogd.

- **Drie typen**

Microconsult doet inmiddels enkele jaren een onderzoek naar IQ en EQ van de leerlingen en geeft adviezen op basis van het zogenaamde 'kwadrantenmodel' (kunnen en willen). Op basis van die ervaringen

onderscheidt Microconsult grofweg drie type leerlingen die elk een eigen benaderingswijze vereisen.

1. 'weglopers' of 'vermijders': zodra het moeilijk wordt lopen ze van de problemen weg.
Ze zijn (faal)angstig (diverse oorzaken).
2. 'recalcitrant-dominant': niet conformerend, oppositioneel, niet luisteren, altijd tegendraads.
Zij maken veel lawaai en vragen veel aandacht.
3. internaliserend probleemgedrag; naar binnen gericht gedrag, zelfverwaarlozing, depressief.
Deze leerlingen hoor je niet, ze vragen weinig aandacht maar ze kwijnen weg. Deze groep neemt in aantal af binnen het AL.

Het probleemgedrag vloeit voort uit ernstige sociaal-emotionele verwaarlozing, hechtingsproblematiek, trauma's, maar ook uit traditionele psychiatrische (neurofysiologische) problematiek zoals autisme, ADHD, dyslexie/dyscalculie e.d.

Deze typering kan ook nog in een matrix worden gezet met 3 verschillende niveaus van IQ: < 70, 70 - 85, > 85.

Bij het opstellen van een handelingsplan en uitvoeren van interventies of therapie is het noodzakelijk de problematiek te herkennen, de potenties te benoemen en te stimuleren en het probleemgedrag uit te doven/negeren. Uiteraard dient rekening te worden gehouden met hun cognitieve vermogens.

- **Zeer kwetsbare groep**

Jongeren in het Arbeidsmarktgericht Leertraject zijn zeer kwetsbare jongeren met een problematische onderwijs- en zorgloopbaan. In de meeste gevallen heeft 16 à 18 jaar opvoeding en 12 à 14 jaar funderend onderwijs niet datgene opgeleverd waardoor ze klaar zijn voor hun rol in de samenleving. Het is een groep die nu weliswaar op school zit, maar waarvan eenderde gedurende het schooljaar verdwijnt. Een deel van de groep komt via omwegen, via leerplicht, jongerenloket, jeugdzorg of DOSA opnieuw naar school. Het zijn jongeren die gemakkelijk uitvallen of via deze opleiding opnieuw op de rails worden gezet. Het is een groep aan de onderkant van het MBO. Een groot deel van de groep vertoont een overeenkomst met de doelgroep van de Wijkschool, zoals omschreven in het business plan van Van Beekveld en Terpstra. Afbakening en afstemming met de Wijkschool is essentieel, zowel wat betreft de uitstroom naar de Wijkschool, als de instroom van de Wijkschool naar het Arbeidsmarktgericht Leertraject.

Signalen uit het docententeam

- **Overbelasting van docenten**

In de loop van de jaren is de problematiek van de doelgroep zwaarder geworden. Soms haalt slechts 4 van de 16 deelnemers een diploma. Dat werkt zeer demotiverend want docenten hebben het gevoel dat zij zelf falen. Het komt veel minder voor dat docenten, werkgevers of ambulant begeleiders een 'klik' hebben met een deelnemer (of andersom), waaruit ze beiden hun inspiratie en motivatie halen. De kloof tussen docenten, werkbazen en deelnemers is groter geworden en verhard. De algemene maatschappelijke trend van verharding en ongeduld weerspiegelt zich ook in de verhouding docent – deelnemer. Zowel docenten als deelnemers haken vaker af.

- **Meer maatwerk**

Jongeren willen wel een diploma op assistent niveau halen, de vraag is of dit voor velen zal lukken onder de huidige omstandigheden. Het signaal is dat met de huidige regelgeving en financiering niet voldoende maatwerk kan worden geleverd. Bijvoorbeeld: als drie dagen stage niet lukt, dan zou moeten kunnen worden volstaan met 1 of 2 dagen stage per week en de overige dagen op school of een aangepast programma. Voor veel jongeren is het niet handig dat ze slechts een jaar op het AL zitten. Er zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van de mogelijkheid om twee jaar AL te volgen en meer maatwerk te leveren (zie hieronder).

Voor sommige jongeren zit het er – met de huidige aanpak – niet in om een diploma te behalen.

- **Eerst weer op de rails, daarna werken aan een diploma**

Bij sommige jongeren is er dermate chaos dat nauwelijks ruimte in hun hoofd is om te leren. Een grote groep is meer gebaat bij een andersoortig programma (geheel of gedeeltelijk) om tot (sociaal-emotionele) rust te komen. Om dit te bereiken is het belangrijk een beroep te doen op andere 'talenten' (potenties) van jongeren, zoals sport, creativiteit, 'samen dingen doen', etc.

Ook is het handig om rust te brengen in ernstig verstoorde primaire relaties (ouders, gezin, familie, vriend/vriendin (partner), vriendenkring). In enkele gevallen wordt dit type hulp aangeboden via 'de garage' (FlexusJeugdplein, specifiek dagprogramma) en via 'Smash it up' (Riagg Rijnmond, specifiek programma).

- **Docenten hebben onvoldoende mogelijkheden buiten hun kerntaak**

Sinds kort wordt aan de docenten gevraagd gedurende het schooljaar de acht leefgebieden in kaart te brengen vanwege medefinanciering door Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Docenten hebben echter geen expertise en/of tijd om iets te doen met deze gegevens. Ze hebben hun handen vol aan hun kerntaak: het lesprogramma, het competentiegericht leren, stagebegeleiding e.d. Zij kunnen geen acties ondernemen naar of op de andere leefgebieden.

- **Aankomende hogere eisen door OCW**

De diploma-eisen AKA worden door OCW opgeschroefd: een bepaald niveau van taal en rekenen, een bepaald niveau van één vreemde taal en digitale kennis/vaardigheden. Dit is een brug te ver voor de meeste AL-deelnemers. Zij zullen hierdoor eerder afhaken of uitvallen.

- **Betere determinatie van leerlingen bij inschrijving**

Idealiter moet een betere determinatie van de leerlingen plaatsvinden bij de inschrijving: wat zijn hun potenties en wat kunnen zij bereiken. De case-studie '20 dossiers' heeft laten zien dat die determinatie in de praktijk niet gebeurt. Een relatief klein deel kan waarschijnlijk terecht op een reguliere AKA-opleiding. Bij de meeste jongeren blijkt in de loop van het jaar wat er werkelijk aan de hand is, waar hun belemmeringen en waar hun mogelijkheden liggen. Een goede plaatsbepaling over in- en uitstroom naar de Wijschool is voor deze groep zeer relevant.

- **Ontbreken van een fundamentele aanpak**

Docenten en teamleiders constateren in de loop van de jaren dat de problematiek van de jongeren ernstiger en hardnekkiger wordt. De problematiek reikt veel verder dan datgene wat de school aankan. De school ervaart dat ook de zorg op dit moment niet voldoende is toegerust om een adequaat antwoord te geven op de onderwijs-overstijgende zorgvraag. De laatste jaren worden steeds meer deelnemers 'teruggegeven' aan het Trajectbureau, omdat de school niet voldoende mogelijkheden heeft voor deze deelnemers.

Er zijn vele ad hoc initiatieven, maar er is nog geen sprake van een fundamentele, langdurige en systematische aanpak. De vele 'net niet' initiatieven leggen een hypotheek op het docententeam. Het is meer dan ook tijd voor een goed onderbouwde systematische, meerjarige en fundamentele aanpak.

Algemene conclusie

De deelnemers zijn zo afwijkend (zeer langdurige, meervoudige en complexe problematiek) dat het onderwijs absoluut onvoldoende is toegerust om een ‘passend aanbod’ te verzorgen. Opmerkelijk is dat een grote ‘afstand’ is tussen de deelnemers en speciale voorzieningen (speciaal onderwijs, AWBZ-zorg, GGz) die op dit moment moeilijk of zelfs niet overbrugbaar is. Sommige wet- en regelgeving staat in de weg dat AL-deelnemers de ‘passende zorg’ krijgen die volgens diezelfde wet en regelgeving gewenst of noodzakelijk is.

Anderzijds laat het deelproject ‘integrale indicatiestelling AL-Baljuwstraat’ zien dat er in de praktijk mogelijkheden zijn om een brug te slaan tussen deze deelnemers en de speciale zorg die ze nodig hebben. Er kan veel worden bereikt als wordt geïnvesteerd in contact en vertrouwen, en als de traditionele paden worden verlaten. Het deelproject was te beperkt in zijn mogelijkheden om ‘door te pakken’. Het lijkt er wel op dat het project veelbelovend ‘spoor’ of ‘formule’ heeft ontdekt die tot succes leidt. Hierop kan worden voortgebouwd. De contouren hiervan worden omschreven in de hiernavolgende paragraaf.

7. Voorstel voor een specifiek onderwijs – zorgarrangement

WRR-rapport ‘Vertrouwen in de school’

Winsemius onderscheidt drie typen leerlingen: de ‘opstappers’ (die redden het wel), ‘de overbelasten’ (de weg naar een diploma ontaardt in een uitputtingslag; ze kunnen niet meer alle bordjes in de lucht houden) en de ‘niet kunners’ (ze hebben niet het vermogen). Vervolgens constateert Winsemius: ‘als overbelasting samenvalt met niet kunnen, kan er een gevaarlijke situatie ontstaan, met grote maatschappelijk schade tot gevolg’.

De analyse van de 20 dossiers AL-Baljuwstraat laat zien dat veel leerlingen de kenmerken vertonen van de combinatie ‘overbelasting en niet kunnen’.

Het team Arbeidsmarktgerichte Leerweg verdient buitengewoon veel respect en waardering voor hun inzet en prestaties. De condities waaronder zij presteren zijn helaas beperkt. Er is meer nodig voor een substantieel en duurzaam resultaat.

Structuur en verbondenheid

In het rapport van Winsemius stelt hij voor deze jongeren te helpen via twee kernbegrippen, namelijk structuur en verbondenheid. Structuur en verbondenheid zijn twee kanten van één medaille. Beide aspecten zijn nodig; ze kunnen niet zonder elkaar en versterken elkaar. Hierbij in het kort een toelichting op de beide begrippen.

Structuur	Verbondenheid
ordening gericht op een concreet doel doet beroep op cognitieve kwaliteit resultaatgericht maatschappelijke verantwoordelijkheid normen	erbij horen gericht zich op vertrouwen doet beroep op sociaal-emotionele kwaliteit relatiegericht zelfverantwoordelijkheid waarden

De AL-jongeren missen in grote mate structuur en verbondenheid. Op beide vlakken zijn ernstige verstoringen. Als beide pijlers worden versterkt en positief met elkaar worden verbonden, wordt het aanbod voor de AL-jongeren sterker. Het idee is om dit te laten plaatsvinden via het onderstaand model.

Onderwijs	Zorg
docent diploma stage + werkervaring diploma gerelateerde competenties succesvolle onderwijsprestaties <i>gericht op de buitenwereld</i> <i>krachtige leer-werk omgeving</i> <i>functionele competenties</i>	coach persoonlijk ontwikkeling gezin/familie en vrienden sociaal-emotionele competenties succesvol sociaal emotioneel gedrag <i>gericht op de binnenwereld (het zelf)</i> <i>krachtige opgroei- en relationele omgeving</i> <i>persoonlijke en relationele competenties</i>

Zoals hierboven beschreven zijn onderwijs en zorg extreem als tegenpolen geformuleerd. De werkelijkheid is natuurlijk genuanceerder: het onderwijs heeft een pedagogische opdracht en vervult ook taken die hierboven zijn toegeschreven aan de zorg. En andersom: de zorg steunt haar cliënten ook bij het vinden en bestendigen van school en werk. De zorg gebruikt ook de structurerende aspecten die in de kolom onderwijs staan.

Het bovenstaand schema is bedoeld om de meest specifieke kwaliteit van onderwijs en zorg zeer scherp in de schijnwerpers te zetten. Maar ook hoe beide disciplines elkaar kunnen uitdagen om het beste uit zichzelf te halen ten bate van de deelnemer. Het schema is een uitnodiging om met elkaar een zeer stevig onderwijs – zorg arrangement neer te zetten. Het onderwijs werkt aan succesvolle

onderwijsprestaties en maatschappelijk perspectief: het behalen van een diploma met uitzicht op werk (arbeidsidentificatie). De zorg werkt aan versterking van persoonlijk en sociaal functioneren. Beide pijlers versterken elkaar. Er ontstaat een positief zelfbeeld, het zelfvertrouwen groeit, het maatschappelijk succes neemt toe. Onderwijs en zorg werken samen aan één en ongedeeld arrangement voor de deelnemer. Ze vormen één team.

Inzoomend op de zorgcomponent: indien 'intensieve lokale zorg' (o.a. jongerencoaches), 'geïndiceerde ambulante hulp' (jeugdzorg en GGz) en 'dagprogramma's' worden gecombineerd, kan de gewenste intensieve, outreachende en gespecialiseerde zorg worden geleverd. FlexusJeugdplein en Riagg Rijnmond hebben beide reeds een aanbod op dit vlak. Met 'smash it up' (voorheen Maljuna Frato) weet Riagg Rijnmond de jongeren te bereiken en te helpen. FlexusJeugdplein levert niet alleen schoolmaatschappelijk werk, maar ook achterliggende zorg zoals jongerencoaches (Kernpunt, jongerencoaches via het Jongerenloket) en Intensieve Pedagogische Thuishulp (de garage). Via sport, cultuur, 'samen dingen' doen kan de zorg een appèl doen op de niet cognitieve vermogens van de jongeren. Er kan een proces op gang worden gebracht om vastzittende en belemmerende patronen te doorbreken en alternatieven te ontwikkelen. De directe omgeving van de jongeren (met name de ouders) worden hierin betrokken. Hun eigen kracht wordt versterkt, zodat er een bredere draagkracht ontstaat, en de kans op terugval kleiner wordt.

Plusschool

De opdracht voor de AL-jongeren ligt duidelijk niet alleen bij het onderwijs. Ook de zorg is aan zet. Winsemius doet het voorstel een 'plus' toe te voegen aan de school, niet als nieuw onderwijsconcept maar als samenwerking met partners die – naast en in samenspraak met het onderwijs – ieder hun eigen inbreng hebben. Het voorstel van de werkgroep is om voor de AL-deelnemers een fifty-fifty gedeelde verantwoordelijkheid tussen onderwijs en zorg tot stand te brengen, door middel van het volgende concept: op een groep van 16 deelnemers wordt een team gevormd van een docent (te leveren door het onderwijs) en een coach (te leveren door de zorg).

De docent levert 'het meest effectieve onderwijs' dat voorhanden is. Hij richt zich heel specifiek op het onderwijsleerproces, stagepraktijk en alle diploma-competenties. Hij wordt hierdoor gesteund door een back office van onderwijsspecialisten (onderwijskundigen, ambulante begeleiders, orthodidactiek, orthopedagogiek).

De coach levert 'de meest effectieve hulp voor persoonlijk en sociaal functioneren'. Hij betreft hierin de ouders, zijn primaire relaties (vriend/vriendin) en peer-group. Ook hij wordt gesteund door een back office, in dit geval van zorgspecialisten (gedragsdeskundigen, methodiek deskundigen, psychologen, psychiaters). De zorgspecialisten worden ingeschakeld voor o.a. psychodiagnostiek en behandelplan. De coach komt beschikbaar via een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg of door zorgtoewijzing (via huisarts of Bureau Jeugdzorg). Voor meer details: zie jaarrapportage 'blinde vlekken, verrassende perspectieven', deelproject 3 de jongerencoach en de 'verdieping' (deel 3).

Voor alle duidelijkheid en ten overvloede:

- voor de AL-deelnemer zijn de docent en coach een integraal team. Zij kunnen met al hun vragen (school, stage, persoonlijk, maatschappelijk) terecht bij dit vaste team. Docent en coach vullen elkaar aan en overleggen met elkaar. Samen zijn ze meer dan de optelsom van 1 + 1, ook voor elkaar.
- voor de docent en de coach vormen de beide back offices (onderwijsspecialisme en zorgspecialisme) ook een integraal team. De onderwijsspecialisten en zorgspecialisten nemen de (eind)verantwoordelijkheid voor een gedegen onderwijskundig en psycho-diagnostisch onderzoek van de deelnemer en daarop afgestemd (be)handelingsplan, zodat docent en coach heel gericht en specifiek kunnen werken aan en met de deelnemer.

Functiewijziging schoolmaatschappelijk werk; de schoolmaatschappelijk werker als coach

In de ‘aanpak 20 dossiers’ is het contact met de deelnemers voor extra zorg vooral gelopen via het schoolmaatschappelijk werk. Als onderdeel van het schoolteam bevindt hij zich hiervoor in een goede positie. Voor een effectieve zorg is het wenselijk dat de schoolmaatschappelijk werker zijn opgebouwde relatie met de deelnemer kan voortzetten en doorzetten in een coachfunctie. In die functie kan hij outreachende en specifieke (waaronder ook niet cognitief gebaseerde) methodieken hanteren. Dit valt nu buiten de functie en taakomschrijving van de schoolmaatschappelijk werker. Idealiter zou meteen bij aanvang van het schooljaar het team docent-coach op 16 deelnemers beschikbaar moeten zijn; en zou dus de schoolmaatschappelijk werker meteen moeten kunnen functioneren als een coach. Dit is van toepassing in die specifieke situaties waarbij een grote concentratie is van multiprobleem deelnemers; dit geldt dus niet voor het schoolmaatschappelijk werk in het algemeen.

Financiering

a. Integrale indicatiestelling

De case-studie ‘20 dossiers’ heeft aangetoond dat – ondanks de relatieve onbekendheid met deze wijze van werken – reeds voor 8 van de 13 overgebleven jongeren een zorgtoewijzingsbesluit heeft plaatsgevonden en dat voor 3 andere jongeren de lopende zorgcontacten zijn aangescherpt. De doelstelling ‘integrale indicatiestelling’ en ‘besluiten zorgtoewijzing’ zijn slechts voor een deel gehaald. Wel moet worden erkend dat dit project niet voldoende in de positie was, c.q. niet voldoende geëquipeerd en gefaciliteerd om dit volledig voor elkaar te krijgen. Anderzijds blijkt dat bij de deelnemende organisaties de principiële bereidheid hiervoor aanwezig is. Als men er in slaagt een volledige integrale indicatie rond te krijgen voor deze doelgroep, kunnen de kosten van de coach c.q. zorgspecialisme worden gedekt uit reguliere zorgmiddelen (BJZ, AWBZ, ZVW, lokale middelen).

b. Een half jaar ‘overbruggingsfinanciering’

Een relatief klein deel van de kosten wordt niet gedekt via integrale indicatiestelling. De aanpak ‘20 dossiers’ heeft namelijk aan het licht gebracht dat het ongeveer een half jaar duurt voordat er voldoende vertrouwen met de jongere en hun ouders is opgebouwd en voldoende gegevens zijn verzameld om een zorgtoewijzingsbesluit voor te bereiden. Met name het aangaan van het contact met de jongeren, zodat ze zich voldoende open stellen voor een gerichte aanpak kost tijd. Overigens is deze investering feitelijk de eerste fase van de hulpverlening. Helaas valt dit buiten de wettelijke kaders voor een vergoeding.

Er is een overbruggingsfinanciering vereist voor de eerste zes maanden. Desgewenst kan hiervoor een begroting worden opgesteld. Voor deze financiering zijn verschillende scenario’s mogelijk, zoals bijvoorbeeld:

- een extra budget van de overheid
- een uitzonderingspositie in WEC- en AWBZ regelgeving
- samenwerking met de Wijkschool
- participatiefonds
- etc

Die scenario’s kunnen in desgewenst in een vervolgtraject nader worden verkend.

Maatschap

Het WRR-rapport 'Vertrouwen in de school' beveelt aan dat de samenwerkende partijen in de Plusschool een maatschap vormen. Het voorstel is dat onderwijs- en zorginstellingen een maatschap vormen, waarin zij afspraken vastleggen zoals hierboven omschreven bij de 'Plusschool'.

In geval van AL-Baljuwstraat kan worden gedacht aan een maatschap tussen het Albeda college voor de onderwijscomponent enerzijds en FlexusJeugdplein samen met een GGz-instelling voor de zorgcomponent anderzijds. FlexusJeugdplein als zorgaanbieder van lokale zorg en Bureau Jeugdzorg en CIZ geïndiceerde zorg, een GGz-instelling als aanbieder van zorg via de Zorgverzekeringswet. Dit betekent dat FlexusJeugdplein en een GGz-instelling een gezamenlijke afspraak maken voor het leveren van de zorgcomponent, c.q. het noodzakelijk zorgspecialisme.

Voorwaardelijk is dat deze aanpak de instemming heeft van hun financiers en de zorgtoewijzingsorganen. Een en ander kan in een vervolgtraject verder worden uitgewerkt.

Voorstel voor een nieuwe aanpak

Om het onderwijs en de zorg goed te kunnen inrichten is het noodzakelijk dat er bij het inschrijven van de leerlingen een goede determinatie is. Uit dit onderzoek is gebleken dat deelnemers zich aanmelden of aangemeld worden zonder dossier, en dat het Arbeidsmarktgericht Leertraject wordt gezien als een nieuwe (laatste?) kans op weg naar een diploma niveau 1. Ondanks alle inspanningen om leerlingen goed te determineren, blijkt vaak pas in de loop van het schooljaar wat er werkelijk aan de hand is en wat er nodig is. Uit het onderzoek is duidelijk geworden dat een exclusieve determinatie en een daarop afgestemd handelingsplan op of rond 1 oktober (teldatum) niet mogelijk is. De huidige AL-opleiding beschikt over onvoldoende faciliteiten om voor de doelgroep 'passend onderwijs' aan te bieden. Er is in ieder geval een aangescherpt onderwijs zorgarrangement nodig. Als door OCW de diploma-eisen worden aangescherpt, dan zullen hetzij leerlingen moeten worden geweigerd, hetzij een ander traject voor deze deelnemers moeten worden toegestaan. De werkelijkheid is nu al dat voor de meerderheid van de deelnemers meer tijd en meer specialisme nodig is om de onderwijs en zorgvraag in kaart te brengen, c.q. het programma daarop af te stemmen en uit te voeren. In de pilot zal gedegen nagedacht moeten worden over de inhoudelijke methodiek van de nieuwe aanpak.

Dit vereist twee stappen. Stap één, een voorstudie waarbij verschillende inhoudelijk vakkundige mensen (ontwikkelingspsychologen, GGz-psychologen, orthopedagogen en onderwijsdeskundigen) betrokken worden om de inhoudelijke methodiek te bepalen. Stap twee, de uitvoering van de methodiek in een pilot, inclusief de evaluatie.

De hier voorgestelde aanpak betreft deelnemers waarvoor een intensieve, brede, fundamentele consistente en langere (in ieder geval 2 jaar) interventie noodzakelijk is.

De omvang van deze doelgroep wordt geraamd op ongeveer 750 voor de beide ROC's in geheel Rotterdam.

Het voorstel is om de hierboven geschetste voorstudie te doen en de aanpak uit te proberen bij een of meerdere locaties waar thans het Arbeidsmarktgericht Leertraject wordt verzorgd.

8. Aanbevelingen

De aanbevelingen worden gebundeld op twee thema's, enerzijds: wat kan worden gedaan in het traject voordat jongeren zich wenden tot het AL-traject; anderzijds, wat kan er worden gedaan voor jongeren die zijn ingeschreven op het AL-traject.

1. Voor plaatsing of inschrijving op het Arbeidsmarktgericht Leertraject
 - a. Ter voorkoming dat jongeren en school c.q. zorg in de loop der jaren steeds verder uit elkaar groeien zou veel consequenter 'passend onderwijs' en 'doorlopende zorg' moeten worden toegepast.
 - b. Invoering van wettelijk verplichte dossieroverdracht bij overgang van VO naar MBO (conform overgang PO naar VO). Zolang dat nog niet geregeld is; een moreel appel op de VO scholen om ook zonder wettelijke verplichting dossiers over te dragen.
2. Specifieke pilot deelnemers Arbeidsmarktgericht leertraject
 - a. Realisering van de voorstudie en de pilot zoals omschreven in de paragraaf 7 'specifiek onderwijs-zorgarrangement'
 - b. Het vormen van een (nieuwe) werkgroep om de voorgestelde voorstudie en pilot verder uit te werken en uit te voeren.
 - c. Rapport beschikbaar stellen aan de ambtelijke werkgroep 'Rotterdams offensief VMBO – MBO en iedereen die kan bijdragen aan het realiseren van de genoemde specifieke pilot.

12 mei 2009

Eddie Rondelez

Bijlagen

1. Stappenplan Integrale indicatiestelling leerlinggebonden financiering, Bureau Jeugdzorg, Persoonsgebonden budget. Arbeidsmarktgericht Leertraject Albeda-Baljuwstraat (september 2008).

De ervaring leert dat de deelnemers aan het Arbeidsmarktgericht Leertraject sporadisch gebruik maken van extra zorg via leerling gebonden financiering, bureau jeugdzorg of persoonsgebonden budget/zorg in natura. De voornaamste redenen hiervoor zijn eerder in deze genoemd.

Niet alleen de jongeren en hun ouders of opvoeders zien af van deze aanvragen, ook de instelling ziet op tegen het bevorderen van dergelijk aanvragen vanwege de omvangrijke en ingewikkelde procedure en bureaucratische handelingen.

Door deze samenloop van omstandigheden blijft zeer waarschijnlijk een zeer grote groep AL-deelnemers verstoken van 'passende zorg'. Vanuit deze achtergrond is besloten proefondervindelijk de 220 deelnemers AL-Albeda Baljuwstraat schooljaar 2008-09 te screenen op recht op extra zorg via leerlinggebonden financiering, Bureau Jeugdzorg of persoonsgebonden budget/zorg in natura. Integrale indicatiestelling is ook een item dat landelijk de aandacht heeft en van daaruit wordt ondersteund. In Rotterdam (Ieder Kind Wint) is hiervoor een werkgroep gestart. Deze initiatieven worden met elkaar verbonden.

Het realiseren van Integrale indicatiestelling vereist een aantal gelijk oplopende trajecten, namelijk:

1. overleg en afstemming met de deelnemers en hun ouders
2. overleg en afstemming met de schoolorganisatie (de docenten, schoolleiding, bestuur)
3. overleg en afstemming met de indicatiestellingorganen
4. effectieve en efficiënte gegevensverzameling met zo weinig mogelijk belasting voor deelnemers en ouders

Op deze 4 genoemde punten zijn of worden acties ondernomen.

ad 1: overleg en afstemming met de deelnemers en hun ouders

Ouders en/of deelnemers zullen worden geïnformeerd over de procedure bij de intake. Ouders worden – indien relevant – door middel van huisbezoek op de hoogte gebracht van de aanpak. De aanpak staat in het teken van met succes deze opleiding afronden, de eventuele belemmeringen die dit succes in de weg staan, en het verkrijgen van extra middelen om passend onderwijs en zorg (maatwerk per deelnemer) te kunnen bieden. Dus niet het probleem staat centraal, maar het te bereiken doel en de hiervoor benodigde middelen. De jongeren en de ouders worden hierin betrokken en hiervoor wordt hun medewerking gevraagd. Huisbezoeken worden goed voorbereid, en worden gedaan door bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk, docenten of een speciaal hiervoor vrijgestelde medewerker. Het formulier waarin toestemming wordt gevraagd om gegevens op te vragen en te gebruiken wordt herzien. Wat betreft het persoonsgebonden budget wordt aanbevolen de extra zorg in natura aan te vragen, en niet als een budget (kost hun tijd en energie voor administratie, zoeken van een passende zorgaanbieder etc.)

ad 2: overleg en afstemming met de schoolorganisatie (de docenten, schoolleiding, bestuur)

De docenten die de intake verrichten zullen op de hoogte worden gebracht van dit nieuwe traject. Belangrijke insteek is dat de deelnemers bij de inschrijving worden geïnformeerd dat er gesprekken zullen plaatsvinden en testen worden afgenomen om de leerbehoeften (vaktechnisch, persoonlijke en sociale vaardigheden) in kaart te brengen, om zo een persoonlijk aanbod te kunnen doen. Dit zal worden vastgelegd in een Persoonlijk Ontwikkelingsplan - dus geen (be)handelingsplan -, dat met ze wordt besproken. Als alles duidelijk is, en men is het eens met de aanpak, wordt een handtekening gevraagd. Te allen tijde moet worden voorkomen dat de deelnemers (opnieuw) gestigmatiseerd worden of zich zo voelen. De instructie voor de docenten en het inschrijfformulier voor de deelnemers zal worden aangepast. Er komt een aparte instructiebijeenkomst voor de docenten. Het plan komt tot stand in nauw overleg met de schoolleiding en wordt voorgelegd aan het college van bestuur.

ad 3: overleg en afstemming met de indicatiestellingorganen

Het programmaministerie Jeugd en Gezin en de ministeries van OCW en VWS stimuleren en faciliteren initiatieven voor integrale indicatiestelling. In de regio Rotterdam is in dit kader en mede in het kader van het programma Ieder Kind Wint een werkgroep integraal indiceren actief. Inmiddels zijn er afspraken gemaakt voor één gezamenlijk aanmeldformulier door de schoolmaatschappelijk werker (diagnostisch beeld of sociale rapportage). Dit formulier wordt medio september 2008 definitief vastgesteld. Dit aanmeldformulier kan dus zowel worden gebruikt voor een aanmelding leerlinggebonden financiering, Bureau Jeugdzorg als persoonsgebonden budget/zorg in natura. Een cruciaal punt in de dossiervorming is een document (handelingsplan) waaruit blijkt dat er de afgelopen 6 maanden een gestructureerde en volgens nader omschreven voorwaarden onderwijskundige dan wel jeugdzorg heeft plaatsgevonden, en dat deze zorg niet toereikend is, c.q. een speciale extra zorg gewenst is. Gelet op de doelgroep van deze reboundvoorziening is deze informatie voor een deel niet te leveren. Daardoor komen zij niet door de procedure, terwijl dit juist een groep is die extra zorg behoeft. Een tweede knelpunt is de individuele DSM IV classificatie. Indien de ministeries van OCW en VWS ontheffing verlenen van dit voorschrift voor deze doelgroep, wordt deze extra zorg wel toegankelijk voor deze doelgroep.

Een optie die verder kan worden uitgewerkt is een zogenaamde standaardindicatie Bureau Jeugdzorg/Centrum voor indicatie Zorg. Bijvoorbeeld een indicatie over een ontwrichte woon-, leef- en opgroeisituatie, met als gevolg verregaande verwaarlozing waardoor basale functies (dagritme, persoonlijke en sociale redzaamheid) in gevaar komen.

ad 4: stappenplan gegevensverzameling

Stap 1: gegevens oude school

Albeda zet een extra actie in om zoveel mogelijk gegevens van de oude school te bemachtigen het samenwerkingsverband KOERS-VO is gevraagd hierop aansluitend de eventueel alsnog ontbrekende gegevens boven tafel te krijgen. Deze gegevens zijn van eminent belang en de oude school is wettelijk verplicht deze gegevens over te dragen. Het oude dossier moet inzage geven welke hulp(onderwijs en/of jeugdzorg) reeds is geleverd, en wat het resultaat hiervan is. Ook gegevens over IQ-testen, psychologische onderzoeken en eventuele eerdere indicatiestellingen zijn van eminent belang. Indien de school vanwege het gedrag van de leerling geen hulp kon bieden, is een verklaring van die strekking noodzakelijk.

Stap 2: intake door de docenten

De docenten verrichten de inschrijving van de leerlingen aan de hand van een vragenlijst; dit gesprek wordt tevens benut om een goede match tot stand te brengen tussen de school (docent) en de deelnemer en een vertrouwensrelatie op te bouwen. De vragenlijst wordt getoetst op mogelijke vragen die van belang zijn voor het vervolgtraject. De deelnemers worden mondeling op de hoogte gesteld van het traject gegevensverzameling t.b.v. Persoonlijk Ontwikkelingsplan.

Stap 3: gesprek met de schoolmaatschappelijk werker

Uitgangspunt is dat - tenzij de docent/intaker een contra-indicatie aangeeft (met deze jongere en zijn achtergrond is in het geheel niets aan de hand) vindt een gesprek met de schoolmaatschappelijk werker plaats. De schoolmaatschappelijk werker wordt geïntroduceerd als een collega van de docent en niet als vertegenwoordiger van de hulpverlening. Ook hier ligt het accent op het opbouwen van vertrouwen.

De schoolmaatschappelijk werker gebruikt voor zijn gesprek het format 'diagnostisch beeld' zoals (in september 2008) vastgesteld in de werkgroep integrale indicatie. Het voorstel is om in samenwerking met Bureau Jeugdzorg de deelnemers klassikaal de Child Behavior Check List (CBCL) te laten invullen; verwerking en analyse door Bureau jeugdzorg. Dit instrument geeft een indicatie of verder onderzoek DSM IV zinvol is.

Stap 4: gegevensverzameling door Microconsult

Microconsult (Ron Baks, BIG-geregistreerd psycholoog) verzamelt klassikaal gegevens IQ en EQ door middel van de vragenlijsten GIVO en NIO/NPV), teneinde het niveau en eventuele leerachterstanden en onderwijsbelemmeringen te bepalen, waaronder niveau van Praktijkonderwijs en/of Leerwegondersteunend Onderwijs. Er wordt gescreend op basis van het 'kwadrantenmodel' (vier mogelijke combinaties van kunnen en willen, niet-kunnen en niet-willen). Tevens wordt een prognose opgesteld.

Stap 1 t/m 4 levert dan basisinformatie op, op grond waarvan deelnemers worden geselecteerd die in aanmerking komen voor dossiervorming leerlinggebonden financiering, Bureau Jeugdzorg en/of persoonsgebonden budget.

Stap 5: dossiervorming leerlinggebonden financiering,

Bureau Jeugdzorg en/of persoonsgebonden budget.

IQ en DSM IV classificatie moeten via een individueel onderzoek worden vastgesteld.

Van essentieel belang is het resultaat van het voorgaand handelingsplan.

Stap 6: opstellen Persoonlijk Ontwikkelingsplan

Het Persoonlijk Ontwikkelingsplan (handelingsplan t.b.v. de indicatiestellingorganen) wordt opgesteld door Microconsult in samenwerking met docent en schoolmaatschappelijk werker.

Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gestandaardiseerde doel- en proces formuleringen. In het Persoonlijk Ontwikkelingsplan wordt tevens vermeld welk soort hulp wordt aangeboden om een smart omschreven doel te bereiken. De evaluatiemomenten worden benoemd. Bijvoorbeeld: als een deelnemers coaching behoeft om structuur aan te brengen, schulden te saneren, positieve relaties aan te gaan etc. wordt bijvoorbeeld een x-aantal uren jongerencoach toegewezen om deze doelen te bereiken, c.q. de tijdstippen bepaald wanneer deze doelen moeten zijn bereikt. Idem voor eventueel gezinscoaching etc.

Stap 7: uitvoeren Persoonlijk Ontwikkelingsplan

Conform het plan; tussentijdse voortgangsgesprekken.

Stap 8: afronden en afsluiten Persoonlijk Ontwikkelingsplan

Bespreken van resultaat en afspraak over follow up.

Bijlage 2: overzicht '20 dossiers'

	LEEFTIJD	IQ	VOORGAANDE SCHOOL	HULPVERLENING			AAN TE BIEDEN HULP	OPMERKINGEN GGZ	BIJZONDERHEDEN
18-				<i>Voor aanvang dit schooljaar</i>	<i>Reeds gerealiseerd dit schooljaar</i>	<i>Nog te realiseren dit schooljaar</i>			
♂	17 jr. (1991)	IQ 104 (NDT 2003)	Praktijkonderwijs	Jeugdreclassering	Geen: opleiding loopt	Meer structuur thuis (contact opnemen met Jeugdreclassering)	Jeugdreclassering en mentor onderhouden goed contact. Leerling geeft aan geen verdere hulp nodig te hebben.	Aangemeld bij RIAGG i.v.m. opnieuw instellen ADHD medicatie	
♂	16 jr. (1992)	IQ 59-69 (2008)	Praktijkonderwijs	Jeugdreclassering; agressietraining	Geen: opleiding loopt.	N.v.t.	Jeugdreclassering en mentor onderhouden goed contact. Leerling geeft aan geen verdere hulp nodig te hebben.	Bekend binnen de workshop film	
♀	17 jr. (1991)	IQ 74 (IBO-dif. toets 2004)	Praktijkonderwijs	OTS: Gezinsvoogd; jongerencoach	Indicatiestelling 3 dagen dagbesteding + IPT	Uitvoering 3 dagen dagbesteding + IPT; wordt momenteel overgedragen aan William Schrikker	3 dagen dagbesteding + IPT. Indicatie wordt opgesteld.	Bekend binnen de workshop film	
♂	17 jr. (1992)	IQ 73 (2008)	Praktijkonderwijs	Recent geen, in 2006 raadsonderzoek i.v.m. verzuim	Geen: opleiding loopt	Raadsonderzoek loopt, zitting april 2009.	Personal coaching ter ondersteuning van de schoolloopbaan en m.n. werken in de stage setting.	Niet bekend	
♀	15 jr. (1993)	IQ 84	VMBO met begeleiding	Jeugdreclassering	Geen: opleiding loopt.	N.v.t.	Personal Coaching: ter ondersteuning in de schoolloopbaan en het aanbrengen van structuur in haar privé-leven.	Bekend binnen de workshop film	
♂	17 jr. (1991)	IQ 75 (2003)	Praktijkonderwijs	GGZ-RIAGG (gezinstherapie)	Geen: opleiding loopt.	Aandacht voor knelpunt theorie/praktijk. Mogelijk aanpassing van het onderwijsprogramma minder theorie en meer praktijk.	Personal Coaching: ter ondersteuning in de schoolloopbaan.	Niet bekend	
♀	15 jr. (1993)	IQ 84 (2006)	LWOO	Doorverwezen van LWOO naar GGD en GGZ: niet opgevolgd (2006/2007)	Geen: opleiding loopt.	N.v.t.	Personal Coaching: ter ondersteuning in de schoolloopbaan en het aanbrengen van structuur in haar privéleven.	Bekend binnen de workshop film	
♂	17 jr. (1991)	IQ 70 IBO 2003	Praktijkonderwijs	Geen	Geen: Opleiding loopt.	N.v.t.	Personal Coaching: ter ondersteuning in de schoolloopbaan.	Bekend binnen de workshop film	
♂	16 jr. (1992)	IQ 75 (2005)	Voortgezet Speciaal Onderwijs	Boddaertcentrum; Gezinsvoogd gesloten justitiële inrichting, vervolgens gesloten inrichting voor gedragsgestoorde jongeren; intensieve gezinsbegeleiding.	Indicatiestelling 3 dagen dagbesteding + Intensieve Pedagogische Thuiszorg (IPT)	Uitvoering 3 dagen dagbesteding + IPT	3 dagen dagbesteding + Intensieve Pedagogische Thuiszorg. Indicatie is reeds rond.	Bekend binnen de workshop film	Heeft inmiddels de opleiding verlaten

	LEEFTIJD	IQ	VOORGAANDE SCHOOL	HULPVERLENING			AAN TE BIJEN HULP	OPMERKINGEN GGZ	BIJZONDERHEDEN
18+				<i>Voor aanvang dit schooljaar</i>	<i>Reeds gerealiseerd dit schooljaar</i>	<i>Nog te realiseren dit schooljaar</i>			
♂	18 jr. (1990)	IQ 69 (2002).	Praktijkonderwijs	Geen	Geen: opleiding loopt.	Aandacht voor motivatieproblematiek, wanneer theorie/praktijk complex wordt, mogelijk opnieuw afhaken.	Personal coaching: ter ondersteuning schoolloopbaan en motivering.	Bekend binnen de workshop film	
♂	19 jr. (1990)	IQ 67-78 (Microconsult 2008)	Praktijkonderwijs	SMW (2007/2008); St. MEE aangemeld in april 2009, per augustus 2009 begeleider van MEE, wordt aangestuurd op Wajong aanvraag; Aggressie cursus aangemeld: deelnemer is niet gegaan.	Sept 2008; 2 x pw gesprek met Stek op de Baljuwstraat, sociale vaardigheidstraining.	Intensief contact met MEE-begeleider / school. Mogelijk Wajong Mogelijk project begeleid wonen.	Geen extra ondersteuning nodig ivm begeleiding MEE	Bekend binnen de workshop film	
♀	21 jr. (1987)	Niet beschikbaar	MBO overstap	Via SMW naar Jonge Moeders Zelfstandig (JMZ) ('06/'07)	Geen: opleiding loopt.	Ondersteuning bij het zoeken naar eigen woning en kinderopvang	Personal Coaching: ter ondersteuning in de schoolloopbaan en het aanbrengen van structuur in haar privé-leven.	Niet bekend	
♂	18 jr. (1990)	IQ 59 (2005)	Praktijkonderwijs	Sociale vaardigheidstraining; WSW aangevraagd	Extra begeleiding en indicatie dagbesteding is aangevraagd en naar UWV gestuurd.	Stage lopen in het restaurant van dagbesteding.	Extra begeleiding op de werkvloer (voor het aanleren van nieuwe vaardigheden) en thuis (voor het opdoen van nieuwe contacten en uitbreiden van netwerk). Weerbaarheidstraining.	Bekend binnen de workshop film. Deelnemer zou op gesprek komen, had een afspraak, is niet gekomen.	

	LEEFTIJD	IQ	VOORGAANDE SCHOOL	HULPVERLENING			OPMERKING	OPMERKINGEN GGZ	BIJZONDERHEDEN
Afwezig tijdens onderzoek				<i>Voor aanvang dit schooljaar</i>	<i>Reeds gerealiseerd dit schooljaar</i>	<i>Nog te realiseren dit schooljaar</i>			
♀	17 jr. (1991)	Niet beschikbaar	Praktijkonderwijs	Raad van Kinderbescherming; Gezinsvoogd; Multisysteem therapie (MST), 3 maanden	Crisisopvang; Voogd	Onderwijs		Bekend binnen de workshop film. Bedoeling was om gesprekken met haar te hebben, is niet doorgedaan, omdat zij elders in het land wordt opgevangen.	Uitgeschreven: is uit huis geplaatst en ondergebracht in crisisopvang.
♀	16 jr. (1992)	Niet beschikbaar	Niet bekend	Gezinsvoogd; Jongerencoach Jeugdplein; Gesloten inrichting	Niet bekend	Mogelijk uithuisplaatsing i.v.m. zeer zwakke opvoedingssituatie moeder		Niet bekend	Uitgeschreven: Zit momenteel in een gesloten inrichting.
♀	17 jr. (1991)	IQ 81-91 (Microconsult 2008)	Voortgezet Speciaal Onderwijs	BJZ en BAVO	Niet bekend	N.v.t.	Weigerde medewerking aan dit onderzoek: tot zover geen problemen op school. BJZ en BAVO al actief.	Niet bekend	Borderline

	LEEFTIJD	IQ	VOORGAANDE SCHOOL	HULPVERLENING			OPMERKING	OPMERKINGEN GGZ	BIJZONDERHEDEN
<i>Afwezig tijdens onderzoek</i>				<i>Voor aanvang dit schooljaar</i>	<i>Reeds gerealiseerd dit schooljaar</i>	<i>Nog te realiseren dit schooljaar</i>			
♂	17 jr. (1991)	IQ 67 (Microconsult 2008)	Praktijkonderwijs	Jeugdclassering (2005/2006 (afgesloten); SMW	Extra begeleiding van 'Smash It Up' (RIAGG).	N.v.t.	Gedurende het onderzoek was hij ondergebracht bij een andere vestiging vanwege een 'vuurwapen-incident'. Mocht van docenten terugkomen onder strenge voorwaarden. Heeft nu extra begeleiding van RIAGG.	Deelnemer komt op gesprekken met RIAGG, er is sprake van een groeiende vertrouwensband tussen beiden. Deelnemer komt zijn afspraken na en belt regelmatig als hij vragen heeft.	
♀	18 jr. (1990)	IQ 76 (Microconsult 2008)	MBO overstap	Gezinsvoogd; RIAGG; Jonge Moeders Zelfstandig (JMZ): "Zij aan Zij"	Aangemeld bij Trajectbureau Albeda, doorverwijzing Albeda buiten R'dam	Uitvoering Trajectbureau buiten R'dam		Niet bekend	Uitgeschreven: heeft geen vaste woonplaats. Woonde buiten Rotterdam bij vriend, maar zat in R'dam op school. Door trajectbureau doorverwezen naar trajectbureau in Albeda buiten R'dam.
♀	18 jr. (1991)	Niet bekend	MBO overstap	Jeugdzorg (in vrijwillig kader); DOSA-bemoeyenis	Aangemeld bij Trajectbureau Albeda, vanwege veelvuldig absentie; Intensieve Ambulante Begeleiding van Kernpunt.	Gezamenlijke woonruimte voor haar en vriend; Onderzoeken in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van huiselijk- en/of eergegrelateerd geweld.		Niet bekend	Uitgeschreven: Instabiele woonsituatie en weglopen. Veelvuldig ontraceerbaar geweest voor school, waardoor gesprekken voeren niet mogelijk was. Loopt nu via Trajectbureau.

Bijlage 3: overzicht deelnemers en hun functioneren op de diverse leefgebieden

	Financiën	School	Werk/Stage	Gezin	Relaties	Gezondheid	Politie/Justitie	Vrije Tijd	Huisvesting
18-									
♀	Kinderbijslag	Veel schoolwisselingen: nu AL Baljuw Detailhandel	Winkelstage	Ouders gescheiden Eenoudergezin Moeder en zus	Vrienden	ADHD (gebruikt Ritalin)	Jeugdreclassering in verband met verzuim	Chillen met vrienden. Msn; X box	Bij moeder
♂	Kinderbijslag	AL Baljuw Horeca Veel absentie	Restaurantstage	Ouders gescheiden Eenoudergezin Moeder 3 broertjes	Vrienden (goede en slechte)	Geen bijzonderheden	Enkele maanden detentie Jeugdreclassering	Met vrienden MSN	Bij moeder
♀	Kinderbijslag	AL Baljuw Veel absentie	Geen stage: Garageplaatsing + IPT (indicatie)	Ouders gescheiden Eenoudergezin Moeder 2 broers 3 zussen	Vriendinnen en nichtjes	Geen bijzonderheden	OTS Werkstraf	Winkelen MSN	Bij moeder
♂	Kinderbijslag	AL Baljuw detailhandel	Warenhuisstage	Alleenstaande moeder Moeder is psychiatrisch Zus	Verkering Vrienden, Tante	Geen bijzonderheden	Raadsonderzoek in verband met verzuim	Vrienden, Voetbal MSN	Pleeggezin Tante
♀	Kinderbijslag	AL Baljuw Detailhandel	Detailhandelstage	Eenoudergezin Zus	Vrienden op straat	Geen bijzonderheden	Jeugdreclassering	Veel alleen thuis, veel op straat	Bij moeder
♂	Kinderbijslag	AL Baljuw	Overheidstage	Eenoudergezin Moeder en tweelingbroer	Vrienden	Geen bijzonderheden	Taakstraf	Spelcomputer vrienden	Bij moeder
♀	Kinderbijslag	AL Baljuw Detailhandel	Detailhandelstage	Eenoudergezin Zus	Nicht en vrienden	Astma	Geen bijzonderheden	Nicht Eigen kamer Op straat	Bij moeder
♂	Kinderbijslag	AL Baljuw Horeca	Restaurantstage	Eenoudergezin	Vrienden	Geen bijzonderheden	Geen bijzonderheden	Vrienden	Bij moeder
♂	Kinderbijslag	Trajectbureau	Garageplaats Niet geweest	2 Oudergezin	Vrienden	ZMOK (zeer moeilijk opvoedbaar kind)	Gezinsvoogd; enkele maanden detentie en behandeling in orthopedagogisch behandelcentrum	Op straat	Bij familie

	Financiën	School	Werk/Stage	Gezin	Relaties	Gezondheid	Politie/Justitie	Vrije Tijd	Huisvesting	Opmerking
18+										
♂	Studiefinanciering	AL Baljuw Horeca	Hotelstage Werk: snackbar	2 Oudergezin	Vrienden	Geen bijzonderheden	Geen bijzonderheden	Thuis	Bij ouders	
♂	Studiefinanciering Aanvraag Wajong	AL Baljuw Horeca	Restaurantstage Diverse baantjes	2 Oudergezin	Vrienden	Geen bijzonderheden	Geen bijzonderheden	Veel werken	Bij ouders Wachtlijst kamertraining	
♀	Studiefinanciering	AL Baljuw Detailhandel	Geen stage; veel absentie ivm ontbreken kinderopvang	Zij is zelf alleenstaande moeder Broer	Broer; vriend	Geen bijzonderheden	Geen bijzonderheden	Verzorging kind	Inwonend bij broer	
♂	Studiefinanciering	AL Baljuw Horeca	Stage gestopt. Mogelijk doorstroom sociale werkvoorziening	2 Oudergezin	Ouders, weinig vrienden	Geen bijzonderheden	Geen bijzonderheden	Computeren Thuis	Bij ouders	

	Financiën	School	Werk/Stage	Gezin	Relaties	Gezondheid	Politie/Justitie	Vrije Tijd	Huisvesting	Opmerking
Afwezig tijdens onderzoek										
♀ 18-	Onbekend	Ingeschreven op AL Baljuw nooit op school geweest	Geen	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Tehuis Buiten R'dam	
♀ 18-	Onbekend	Ingeschreven op AL Baljuw	Geen	Alleenstaande moeder	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Gesloten inrichting	
♀ 18-	Onbekend	AL Baljuw Detailhandel	Winkelstage	Eenoudergezin	Onbekend	Borderline	Onbekend	Onbekend	Bij moeder	Weigerde medewerking onderzoek
♂ 18-	Kinderbijslag	AL Baljuw Waarschijnlijk trajectbureau	Gestopt met stage	Eenoudergezin 2 zusjes	Op straat	Geen bijzonderheden	Diverse politiecontacten	Veel op straat	Bij moeder	Tijdens onderzoek op andere Albeda locatie
♀ 18+	Onbekend	Uitgeschreven Aanmelding ROC buiten R'dam	Geen	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Woont / woonde buiten R'dam	
♀ 18+	Onbekend	Trajectbureau Jongerenloket	Geen	Onbekend	Vriend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Crisisopvang	

Bijlage 4: Beschrijving van 6 casussen aan de hand van de diagnostische beelden

Casus 1

Jongen (18 jaar), opgevoed door zijn biologische ouders. In 2005 is zijn IQ getest, score 59 dat wil zeggen zeer moeilijk lerend.

Deze jongen is slecht in staat zelfstandig te werken. Hij heeft behoefte aan veel begeleiding en structuur. Hij kan zichzelf niet goed verweren waardoor hij een 'dankbaar' slachtoffer is voor pestpartijen en chantage. Onder druk doet hij in opdracht van oud-klasgenoten vreemde dingen. Hij is makkelijk te beïnvloeden. Uit onderzoek is gebleken dat hij een emotionele en sociale ontwikkelingsachterstand heeft als gevolg van het ontbreken van voldoende zorg in zijn eerste kinderjaren.

Over de relatie met zijn ouders is veel onbekend. Onduidelijk is of vader en moeder nog bij elkaar zijn. Hij is afkomstig van het praktijkonderwijs en sinds oktober 2008 ingeschreven op het AL-traject Baljuwstraat.

Schoolmaatschappelijk werk adviseert deze jongen meer begeleiding te geven om zo adequaat nieuwe vaardigheden aan te leren. Er zou thuis meer begeleiding moeten komen om deze jongen te steunen en hij moet meer weerbaar gemaakt worden om zich te kunnen verzetten tegen zijn pesters. Benodigde zorg: dagbesteding, jongerencoach, weerbaarheidstraining.

Casus 2

Meisje (21 jaar), opgevoed door tante. Geen IQ gegevens bekend.

Zij is moeder van een zoontje van drie jaar. Ze heeft veel problemen met verzuim omdat ze niet altijd oppas kan regelen voor haar kind. Familie helpt wel eens maar kan ook niet altijd oppassen. Ze zoekt kinderopvang maar dat is tot op heden niet gelukt. Ze heeft weinig tijd om met zichzelf bezig te zijn, ze zorgt voor haar kind en moet rekening houden met haar vriend. Najaar 2008 kreeg ze een miskraam. Ze heeft last van migraine en ze heeft weinig rust. Ze doet en regelt de meeste dingen zelfstandig. Ze woont op dit moment met haar vriend en zoontje bij haar broer met zijn vriendin. Er is nauwelijks contact met haar gescheiden ouders maar ze ontvangt wel steun van haar tante en vriend. Ze is gemotiveerd om haar diploma te halen zodat ze werk kan vinden en goed voor haar kind kan zorgen. De ongestructureerdheid van haar privé-leven belemmert haar in het naar school gaan.

Schoolmaatschappelijk werk adviseert te helpen met het zoeken naar oppas voor het kind, helpen vinden van een eigen woning, geven van rust en ontspanning en werken aan haar vertrouwen in mensen.

Casus 3

Jongen (16 jaar), opgevoed door biologische ouders. Ouders zijn gescheiden, het ouderlijk gezag is toegewezen aan moeder en er is een gezinsvoogd aanwezig.

In 2008 is een IQ gemeten van 59-69. Hoewel hij nogal wat leerachterstanden heeft lijkt hij het steeds beter naar zijn zin te hebben op school. In het begin was er sprake van veel verzuim.

Hij heeft nu een goed contact met zijn mentor en volgt aanwijzingen ten aanzien van zijn gedrag ook op. Deze jongen heeft drie maanden in detentie gezeten wegens een geweldsmisdrijf en heeft een agressie cursus gevolgd. Op dit moment is er geen acute vraag naar hulpverlening. Het ziet er naar uit dat hij zijn diploma op niveau 1 kan halen.

Casus 4

Jongen (17 jaar), opgevoed door zijn moeder, zijn ouders zijn gescheiden. Zijn IQ is in 2003 gemeten met een score van 75.

Deze jongen heeft een leerachterstand en heeft een sterke voorkeur voor het praktische gedeelte van de opleiding. Zijn stage loopt goed, hij heeft vooral problemen met de theoretische dagen. Op het moment dat hij in de schoolbanken moet zitten, vindt hij het te druk en geeft hij aan dat hij graag naar huis zou willen. Zijn concentratie is slecht. Deze jongen is graag thuis en hij ontvangt thuis ook de nodige aandacht, zijn moeder is betrokken bij het welzijn van haar zoon. Door de onderwijsachterstand, zijn concentratieproblemen en zijn minimale motivatie voor het theoretische gedeelte lijkt de kans op het halen van een diploma op niveau 2 klein.

Op dit moment is er geen acute vraag naar hulpverlening. Wel zou hij het liefst zien dat zijn opleiding wordt aangepast aan zijn behoefte, namelijk 4 dagen praktijk/stage en 1 dag naar school. Een persoonlijke coach kan hierbij helpen.

Casus 5

Meisje (15 jaar) opgevoed door haar biologische ouders. Haar ouders zijn gescheiden, ze woont bij haar moeder. Haar IQ is in 2006 getest, toen haalde ze een score van 84.

De kans dat dit meisje haar diploma op niveau 1 haalt is zeer onzeker. In haar stage doet ze het goed. In haar gedrag is ze recalcitrant en luidruchtig. Ze is op school vaak ongeconcentreerd en het ontbreekt bij haar aan interesse. Ze is vaak afgeleid door de onrust in haar klas waaraan zij zelf regelmatig debet is. Haar moeder werkt fulltime en is weinig thuis. Ze ontvangt weinig structuur en steun thuis. Ze is heel veel buiten, ze kent de buurt en haar buurtgenoten goed. Dit houdt een risico in aangezien er sprake is van drugs dealen in haar naaste omgeving.

Haar droom is om binnenhuisarchitect te worden. Schoolmaatschappelijk werk geeft aan dat om die droom te verwezenlijken het nodig is dat er meer structuur en stimulans gegeven wordt. Die intensieve begeleiding kan door een coach geboden worden.

Casus 6

Meisje (15 jaar) opgevoed door haar biologische ouders. Haar ouders zijn gescheiden en ze woont bij haar moeder. Haar IQ is vastgesteld op 84.

Ze heeft onbehandelde leer- en ontwikkelingsachterstanden en is heel veel afwezig op school. Vanwege haar spijbelgedrag heeft ze een alternatieve straf gekregen en ontvangt ze begeleiding van jeugdreclassering. Ze is erg eigenwijs, dat vindt zij zelf ook. Aan theorie heeft ze een hekel, vindt opdrachten van school niet interessant en ze volgt instructies niet op. Ze wil wel graag haar diploma halen en wil later kapster worden. Op haar stage gaat het redelijk goed. Vanuit huis ontvangt ze weinig steun, haar moeder werkt veel. De levens van moeder en dochter lijken uiteen te lopen, moeder is mogelijk niet bekend met de leefwereld van haar dochter.

Schoolmaatschappelijk werk geeft aan dat er sprake is van een redelijk risico op ontsporen of uitvallen op school. Om dit te voorkomen is structuur en stimulans gewenst, ze geeft zelf ook aan dat dat nodig is. Een jongerencoach kan hierin perspectief bieden.

Bijlage 5

Samenstelling werkgroep ‘integrale indicatiestelling AL Baljuwstraat’

- Martijn Hindriks en Mark Ijskes (Albeda College Baljuwstraat)
- Marieke Dekkers en Marian Knipscheer (REC 3 & 4),
- Hans de Bruin (bureau hdb, ambulant begeleider REC 4),
- Sylvia van Zwieten (CIZ),
- Ria Baas, Marion Knulst en Brigit Rijbroek (Bureau Jeugdzorg),
- Ron Baks en Chloé Koote (Microconsult),
- Jacomine Goudzwaard en Ad van Liere (Mee-Rotterdam),
- Erik van Teeseling en Luis Lingstyling (schoolmaatschappelijk werk FlexusJeugdplein)
- Koert Sauer (KOERS-VO)
- Eric Brouwer (GGZ - Riagg Rijnmond)
- JoAn Reinhoudt en Eddie Rondelez (project ‘SMW als bruggenhoofd’)

